

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag

Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

150 JAAR BURGERLIJK WETBOEK (*)

door Prof. René DEKKERS

1. Voor de nagedachtenis van Napoleon blijft het Burgerlijk Wetboek van 1804 ongetwijfeld een roemrijker titel, dan al zijn veldslagen samen. Want men mag gerust zeggen dat dit wetboek een van de best geslaagde monumenten is van privaatrechtelijke wetgeving, zoals onze Grondwet van 1831 een der best geslaagde is voor de staatsrechtelijke.

Laten we eerst nog eens samenvatten, wat we aan de «Code Napoléon» te danken hebben.

2. Naar de inhoud :

a) *Eenheid*, eenvormigheid van het recht, — in plaats van de oude verdeling in streken van gewoonterecht («pays de coutumes», in het Noorden van Frankrijk, en in de Nederlanden) en van geschreven recht, d.i. Romeins recht («pays de droit écrit», in het Zuiden).

Eenheid ook nog, in plaats van de verscheidenheid der costuymen, en van de uiteenlopende reacties tegen het binnendringen, in de loop der Middeleeuwen, van de zogenaamd «geleerde rechten» (het Romeinse en het canonieke).

b) *Eenvoud*, — in plaats van de hopeloze verwarring van «algemene» en van «locale costuymen», van Romeins recht, van koninklijke verordeningen, van canoniek recht, van feodaal recht, van statuten en reglementen : al die verschillende rechtsregels, welke R. J. Pothier (1699-1772) zo geduldig had samengebracht en aangepast in zijn talrijke «Traités», en Fr. Bourjon in zijn «Droit commun de la France» (1747).

3. Naar de *vorm* (in de ruimste betekenis van het woord, nl. : de ordening van het denken) :

a) Hetgeen wellicht het meest tot het succes van de Code bijdroeg, in Frankrijk niet alleen, maar over de wereld nog meer, is zijn *bondigheid*. Nog nooit in de geschiedenis had men een zo volledig beeld van het privaatrecht gezien, onder zo'n omvang (amper 250 bladzijden).

Tot dan toe was het ofwel het één, ofwel het ander : wanneer de omvang beperkt bleef, dan was de inhoud

onvolledig (zie b.v. de zogenaamde Codex van Hamorabi (Babylon), de wetten der Hittieten, der Assyriërs, der Germanen, onze oud-vaderlandse costuymen, de verordeningen der Franse koningen); en wanneer de inhoud min of meer volledig was, dan was de omvang verre van beperkt (zie b.v. de Joodse wetten, de compilaties van Justinianus, of van het canonieke recht). Voor het eerst verenigt de Code Napoléon deze schijnbaar tegenstrijdige eigenschappen : veel zeggen met weinig woorden.

b) Hij dankt het aan een betrekkelijk nieuwe *methode*; althans : een voor de juristen volkomen nieuwe bouwkunst.

Tot dan toe bouwden de juristen haast uitsluitend (1) op inductieve wijze. Ze gingen nl. van het concrete geval naar de abstracte regel toe, van het bijzondere naar het algemene, als het ware «van beneden naar boven». Het is de methode der Joodse en der Muselmanse orakels, der Romeinse *responsa*, der canonieke *decretales*, der Spaanse *fasanas*, der Duitse *Weistümer*, der Engelse *cases*.

De Code Napoléon bouwt integendeel op deductieve wijze. Hij gaat van het abstracte naar het concrete toe, van het algemene naar het bijzondere : hij denkt «van boven naar beneden». Hij is een vrucht van het rationalisme, waarmee de menselijke geest tegen de geleerdheid en de wanorde van de Renaissance reageerde.

Op het gebied van het recht heet dit rationalisme : het natuurrecht. Hugo de Groot (1583-1645) en René Descartes (1596-1650) zijn tijdgenoten, zijn geestelijke broeders. En de op hen volgende generaties, namelijk die welke de Code tot stand bracht, hebben die denkwijze van hen overgeërfd. In de voorbereidende werkzaamheden van de Code zien we telkens het natuurrecht als *ultima ratio* opdagen.

c) Eindelijk is de Code opgesteld in een pracht van een taal. Niets dan sobere helderheid. Een taal die ieder ontwikkeld mens aanspreekt; zonder de minste stijfheid of aanstellerij; een taal, zo letterkundig en zo weinig technisch, als ze maar zijn kan.

4. Al die eigenschappen maken het vrij gemakkelijk, het nieuwe recht te *kenschetsen*.

(*) Voordracht gehouden voor het Vlaams Rechtsgenootschap van de Universiteit te Leuven, op 25 November 1954.

Als waardige zoon van het Grootiaanse natuurrecht, draait de Code rond het begrip van de Redelijke Mens, die zijn belichaming vindt in de Goede Huisvader.

De Goede Huisvader stapelt zorgvuldig op, en hij spaart. Individuele eigendom: daar komt het op aan. Drie vierden van zijn bepalingen besteedt de Code, rechtstreeks of onrechtstreeks, aan het eigendomsrecht. Immers, na boek I, «Van Personen» (art. 7-515), handelt boek II over «Zaken, en verschillende wijzigingen van eigendom» (art. 516-710); en boek III, over «De verschillende wijzen om eigendom te verkrijgen» (art. 711-2281). Onder deze laatste hoofding vallen materies, zo uiteenlopend als: erfrecht, verbintenissen in 't algemeen, contracten in 't bijzonder, verjaring.

Alle goederen moeten vrij in omloop blijven (artikelen 543, 544, 896), zodanig, dat ze vanzelf in handen vallen van de Goede Huisvaders; — terwijl de aristocraat van het Oude Regime het familiegoed aan de handel onttrok.

Dat doet een Goede Huisvader, als nijvere burger, niet. Hij beschikt vrij over zijn vermogen; liefst onder bezwarende titel; uitzonderlijk onder kosteloze titel, — zonder daarom zijn nakomelingen (art. 913) of zijn ascendenten (art. 915) over het hoofd te zien (voorbehouden gedeelten).

Hij beheert heel alleen de huwelijksgemeenschap (art. 1421), — die het vooral van zijn aanwinsten (art. 1401) moet hebben.

Hij zorgt voor zijn weduwe, hetzij bij wijze van huwelijksvoorwaarden in de gemeenschap (artikelen 1515-1525), hetzij bij wijze van contractuele erfstelling (met zijn eigen goederen dan: artikelen 947, 1093). Om zijn vrouw te begiftigen genoot de Goede Huisvader over een extra beschikbaar gedeelte (artikel 1094).

Hij deelt zijn nalatenschap zelf onder zijn kinderen. Al wie zich, ten slotte, als een Goede Huisvader gedraagt, begaat nooit een fout: want het ideaal van de Goede Huisvader dient als richtsnoer voor de burgerlijke verantwoordelijkheid (artikelen 601, 1137, 1728).

5. Ziedaar dus dit meesterlijk gewrocht, dat de hele beschaafde wereld in de loop der XIXe eeuw en in de eerste helft der XXe, wist te veroveren.

De hele beschaafde wereld? Laten we liever zeggen de Latijnse, de Germaanse en de Slavische werelden. Niet de Angel-Saksische, die het juridisch rationalisme hardnekkig blijft afweren — al behoorde de Amerikaanse «Declaration of Rights» (1776) tot het zuiverste natuurrecht.

Naar de onvoorzichtelijkheid van hun recht te oordelen, vrees ik, dat de Angel-Saksers ongelijk hebben. Hun systeem van rechterlijke precedentes, opklimmend tot de Middeleeuwen, en in een misleidende, oud-Franse, Latijnse en Engelse terminologie gekleed, maakt hun recht tot een doolhof voor een Europeaan — en misschien ook voor hen zelf.

En toch houden ze er even veel van als van hun tergende maten en gewichten. Ze blijven liever empirisch te werk gaan, zeggen ze, en beweren dat ze aldus dichter bij de werkelijkheid staan. Dit geeft hun de naam praktische mensen te zijn.

Ik voor mij vind niets zo praktisch als een goede theorie.

6. Nu treden we in de tweede helft van deze XXe eeuw.

Is de Code sedert 150 jaar onveranderd gebleven? Natuurlijk niet.

Laten we de belangrijkste wijzigingen aanstippen,

welke onze rechtspraak en onze wetgeving er aan gebracht hebben.

7. De rechtspraak.

a) De Code Napoléon kon onmogelijk de geweldige *mechanisatie* voorzien, welke zich in de hele wereld in de loop der XIXe eeuw voltrok.

Men mag wel zeggen, dat hij geen enkele bepaling bevat aangaande door toedoen van onbezielde voorwerpen aangerichte schade. Tenzij misschien artikel 1386, dat de eigenaar van een gebouw aansprakelijk stelt voor de schade veroorzaakt door de instorting er van, namelijk wanneer die instorting te wijten is aan een gebrek in de bouw. Wat artikel 1384 betreft, dit bevat enkel de algemene verklaring, dat men moet instaan ook voor de zaken, «die men onder zijn bewaking heeft».

Om schadeloosstelling te bekomen was dus het slachtoffer van een arbeids- of van een auto-ongeval, net zoals iedereen, uitsluitend op artikel 1382 aangewezen: het moest een fout kunnen bewijzen.

Zo een bewijs nu is in vele mechanische ongevallen onmogelijk. Daarom komt de rechtspraak (naast de wet van 24 December 1903 op de arbeidsongevallen) het slachtoffer te hulp. Ze interpreteert artikel 1384 met behulp van artikel 1386, en eist dus alleen het bewijs van een «gebrek in de bouw» van de schade-lijke zaak.

Daarbij vat ze het begrip «gebrek» zeer ruim op. Een scheur in een huis, een over de weg hangende elektrische draad, leveren op zichzelf het bewijs van een gebrek en stempelen degenen, die dergelijke zaken onder hun «bewaking» hebben, tot aansprakelijk voor de daaruit volgende schade.

b) De Code Napoléon zijn de *verzekeringen*, meer bepaald de levensverzekeringen, onbekend. Nog mooier: de Code bewaart de Romeinse regel «*Alteri stipulari nemo potest*», ten behoeve van derden kan men onmogelijk bedingen (artikel 1121). Op die regel maakt hij echter, net zoals de Romeinen deden, een uitzondering: nl. wanneer het beding ten behoeve van derden bedoeld is als een voorwaarde van een beding voor zichzelf (*stipulatio poenae*).

De rechtspraak nu heeft die kleine uitzonderingen helemaal opengescheurd. Ze geeft aan de woorden «als voorwaarde van een beding voor zichzelf» de betekenis: «mits enig belang voor zichzelf». Zodoende is de spleet zo breed geworden, dat de hele praktijk der levensverzekeringen er door kon.

We mogen gerust beweren dat artikel 1121 heden tot een dode letter is vervallen.

c) Artikel 1421 geeft de echtgenoot alleen, bij uitsluiting van de echtgenote, het recht om de goederen der gemeenschap te beheren, ja zelfs te vervreemden. De vrouw kan zich slechts achteraf tegen wanbeheer van de man beschermen: met scheiding van goederen aan te vragen (artikel 1443), of met afstand te doen van de ontbonden gemeenschap (artikel 1453).

De klassieke leer kwalificeert de toestand aldus: gedurende de gemeenschap staat de echtgenote vreemd tegenover het beheer van haar echtgenoot; na ontbinding der gemeenschap echter wordt de vrouw tot erfgename van haar man, — voorzover ze de gemeenschap aanvaardt (art. artikel 775).

Heden gaat men stilaan anders redeneren. Men kent de vrouw actuele rechten in de gemeenschap toe; men beschouwt haar (volkomen terecht, dunkt me) als vennote; maar vennote onder ontbindende voorwaarde; immers, haar hoedanigheid van vennote wordt hele-

maal uitgewist, en met terugwerkende kracht, indien ze de gemeenschap verwerpt (arg. artikel 1492).

Deze nieuwe opvatting stelt namelijk de vrouw in staat de door de man bedrieglijk verrichte daden van beheer, of van vervreemding, te laten te niet doen; en zulks zonder de ontbinding der gemeenschap te moeten afwachten.

d) In 1804 werd alleen aan onroerende goederen grote waarde gehecht. De hoge vlucht van handel en nijverheid geven tegenwoordig ten minste even veel belang aan de roerende (geld, koopwaar, effecten, acties, obligaties, enz.).

Zo heeft de rechtspraak moeten ingrijpen om de macht van de beheerders van andermans roerend vermogen te omschrijven. Dit geldt vooral voor de voogd en de vruchtgebruiker.

8. Wetgeving.

Welke zijn nu de hervormingen, waaraan de wetgever de tekst zelf van de Code Napoléon onderwierp?

Ik som ze in de volgorde der artikelen op:

De wetten van 8 Juni 1909 (vgl. Code artikelen 9-21) en van 21 Juni 1865 (vgl. Code artikelen 726, 912) stellen praktisch de *vreemdeling* op gelijke voet met de burger, wat betreft het genot en de uitoefening der burgerlijke rechten.

De wetten van 26 December 1891, van 7 Januari 1908, van 7 Maart 1938 en van 21 Mei 1951 hebben de akten van de *burgerlijke stand* gemoderniseerd.

De wetten van 30 April 1896, van 16 December 1922 en van 14 Juli 1953 versoepelen het vereiste van de instemming van vader en moeder met het *huwelijk* van hun kinderen (vgl. Code artikelen 148-155bis).

De wet van 11 Februari 1920 staat het huwelijk toe met de *broer* of de *zuster* van de overleden echtgenoot (vgl. Code artikel 162).

De wetten van 26 December 1891, van 7 Januari 1908 en van 12 Juli 1931 verbeteren de *formaliteiten* voor het voltrekken van het huwelijk (vgl. Code artikelen 165-171).

De wet van 14 November 1947 staat het Openbaar Ministerie toe om tussen te komen in alle vorderingen tot *nietigverklaring* van het huwelijk (Code artikel 193bis).

De wet van 20 Juli 1932 regelt de wederzijdse rechten en plichten der *echtelingen*, op grond van gelijkheid (vgl. Code artikelen 212-214). Ze kent zelfs aan de gehuwde vrouw de vrije beschikking toe van de opbrengst van haar arbeid (*voorbehouden goederen*: vgl. Code artikelen 223-224).

De Grondwet van 7 Februari 1831 heeft de *burgerlijke dood afgeschaft* (vgl. Code artikelen 227, 718, 719, 725, 1441, 1517, 1982).

De wet van 14 December 1935, aangevuld door de koninklijke besluiten van 7 Februari en van 30 Maart 1936, versoepelt de rechtspleging tot *echtscheiding* (vgl. Code artikelen 239bis-266bis).

De wet van 7 April 1936 vereenvoudigt de formaliteiten tot echtscheiding met *wederzijdse toestemming* (vgl. Code artikelen 286-287).

De wetten van 8 Februari 1906 en van 16 April 1935 vergemakkelijken het *hertrouwen* van gescheiden echtgenoten, hetzij onderling, hetzij met derden (vgl. Code artikel 295, 298).

De wet van 20 Maart 1927 breidt het gebied van toepassing en de gevolgen uit van *scheiding van tafel en bed* (vgl. Code artikelen 310, 311bis, 313).

De wet van 15 Maart 1954 schaft alle vermoeden van *wettigheid* af, voor de 300 dagen na ontbinding van het huwelijk geboren kinderen (vgl. Code artikel 315).

De wetten van 6 April 1908 en van 7 Maart 1938 verbeteren het lot der *buitenechtelijke kinderen* (vgl. Code artikelen 159, 337-342b, 396bis, 405, 409).

De wet van 22 Maart 1940 regelt opnieuw de *adoptie* (vgl. Code artikelen 343-361, 368).

De wet van 15 Mei 1912 op de kinderbescherming voorziet de ontzetting uit de *vaderlijke macht* (vgl. Code artikelen 375-383).

De wetten van 10 Augustus 1909 en van 7 Maart 1938 vergemakkelijken de aanstelling van de *voogd* (vgl. Code artikelen 402, 405, 408, 409, 423, 432, 442, 442bis, 506).

De wet van 12 Juni 1816 onderwerpt aan een nieuwe regeling de verkoop van *onroerende goederen*, die aan minderjarigen toebehoren (vgl. Code artikelen 459, 460, 839).

De wet van 8 Juli 1924 regelt het recht van *mede-eigendom* (Code artikel 577bis).

De wet van 7 October 1886 onderwerpt aan een nieuwe regeling de *gemene grachten, hagen en bomen* (vgl. Code artikelen 669-673).

De wet van 11 October 1919 beperkt het wettelijk *erfrecht* tot de vierde graad van verwantschap (vgl. Code artikel 755).

De wet van 20 November 1896 kent de *langstlevende echtgenoot* erfrecht toe, gewoonlijk in vruchtgebruik (vgl. Code artikel 767), alsmede een recht tot levensonderhoud ten laste van de nalatenschap van de eerst-overledene (vgl. Code artikel 205).

De wet van 11 Mei 1900 voorziet middelen om de versnippering van *kleine nalatenschappen* te voorkomen (vgl. Code artikelen 826, 832).

De wet van 16 December 1922 vereenvoudigt de vormvereisten van het *testament* bij openbare akte (vgl. Code artikelen 971, 972, 974-977, 980).

De wet van 1 Mei 1913 vergemakkelijkt de *kleine handelaar* het innen van zijn vorderingen tegen zijn klanten (vgl. Code artikel 1153).

De wet van 30 Juli 1938 verruimt het toekennen van *termijnen van respijt* aan de schuldenaar (vgl. Code artikel 1244).

De wet van 20 Maart 1948 verlegt tot 3000 frank de grens van de ontvankelijkheid van het bewijs door *getuigen*, tussen partijen (vgl. Code artikelen 1341-1345).

De wet van 16 April 1935 schept de mogelijkheid, om een *geesteszwakke* toch te veroordelen tot herstel van de door hem veroorzaakte schade (Code artikelen 1386bis en 1425).

De wet van 28 Mei 1949 verleent de gehuwde vrouw een termijn van vier maanden, om de door haar bekomen *scheiding van goederen* ten uitvoer te leggen (vgl. Code artikel 1444).

De wetten van 7 Maart 1929, van 30 Mei 1931 en van 7 Juli 1951 verstevigen de rechten van de *huurder*, vooral van de pachter (vgl. Code artikelen 1748-1778).

De wet van 30 April 1951 verstevigt de huur van de *handelaar* (vgl. Code artikel 1762).

De wetten van 10 Juli 1883 (over de werkboekjes), van 10 Maart 1900 (over het arbeidscontract), van 7 Augustus 1922 (over het bedieningscontract) en van 5 Juni 1928 (over het contract van zeedienst) hebben de stof van de *huur van diensten* oneindig uitgebreid (vgl. Code artikelen 1780 en 1781).

De leer der *vennootschappen* vindt men niet meer in artikelen 1832-1873 van de Code, maar in de samengeordende wetten op de handelsvennootschappen.

De wet van 27 Juli 1934, met het koninklijk besluit n° 148, van 18 Maart 1935, regelt de *lening op interest* (vgl. Code artikelen 1907-1907ter).

De wet van 22 Juli 1897 beperkt de verantwoorde-

lijkheid van de *hotelhouder* ten aanzien van het bezit van de reiziger (vgl. Code artikel 1953).

De wetten van 21 Maart 1859 en van 27 Juli 1871 beperken het gebied van toepassing van *lijfdwang* (vgl. Code artikelen 2059-2070).

De wetten van 16 December 1851 en van 10 October 1913 brengen een grondige herinrichting van de *publiciteit* ten aanzien van *onroerende goederen* (vgl. Code artikelen 2092-2203).

De wetten van 15 Augustus 1854 en van 8 Juli 1924 hervormen de *verplichte onteigening* van onroerende goederen (vgl. Code artikelen 2204-2218).

De wet van 22 Juni 1953 verbiedt alle revindicatie van verloren of gestolen *bankbriefjes*, wanneer de bezitter te goeder trouw is (vgl. Code artikel 2279, 2° lid).

Eindelijk bevat de wet van 15 December 1949 een volledige schoonmaak van de Code Napoléon, met weglating van al de ongepaste woorden (« français », « empire », enz.) en afgeschafte bepalingen.

9. Kan men nu, in die hoop hervormingen, algemene strekkingen ontwaren?

Ik meen van wel.

Ik zie er zelfs één, die alle andere overschaduwet: een grotere bekommernis over de « maatschappelijk zwakkeren », om ze zo maar te noemen. Onder maatschappelijk zwakkeren begrijp ik:

de *vreemdeling*, — die rechtsgelijkheid heeft bekomen;

de *gehuwde vrouw*, — die het recht krijgt, desnoods het loon van haar man te innen (artikel 214b); die haar eigen loon vrij beheert (artikel 224b); die dezelfde rechten krijgt als haar man bij het uitoefenen van de « vaderlijke » (ik zou liever zeggen de « ouderlijke ») macht, b.v. in zake instemming met het huwelijk van de kinderen (artikelen 148, 150, 152);

het *kind* zelf, — dat nu, boven de 25 jaar, vrij mag huwen (artikel 151);

de *geadopteerde* (artikelen 343-360);

het *buitenechtelijk kind*, — dat in sommige gevallen zijn afstamming mag bewijzen (artikel 340a-f, artikel 341a-c), tot het bekomen van levensonderhoud en van een erfdeel;

de *langstlevende echtgenoot*, — die ook steeds een erfdeel krijgt (artikel 767), echter zonder voorbehouden gedeelte (artikel 767, II, § 4);

de « *kleine erfgenaam* », — die versnippering van het ouderlijk erf kan voorkomen (wet van 16 Mei 1900);

de « *kleine handelaar* », — wiens crediet (artikel 1153) en wiens huur (wet van 30 April 1951) verstevigd worden;

de *schuldenaar*, — die gemakkelijke termijnen van respijt kan krijgen (artikel 1244); die tegen overdreven rente wordt beschermd (artikel 1907ter); die *lijfdwang* niet meer hoeft te vrezen (wet van 27 Juli 1871);

de *pachter*, — die practisch op hernieuwing van zijn pacht mag rekenen (wet van 7 Juli 1951);

al wie voor een ander werkt, — arbeider (wet van 10 Maart 1900), bediende (wet van 7 Augustus 1922).

De meeste hervormingen betreffen Boek I van de Code Napoléon: het personenrecht.

10. Naast die hoofdgedachte: grotere bekommernis over maatschappelijk zwakkeren, kan men nog naar voren halen:

de beperking van het wettelijk *erfrecht* tot de vierde graad van verwantschap (artikel 755);

de regeling van *mede-eigendom* (artikel 755bis);

de ontwikkeling van het recht der *vennootschappen* (artikelen 1832-1873 zijn tegenwoordig, zoals ik reeds zei, practisch vervangen door de samengeordende wetten op de handelsvennootschappen);

de grondige inrichting van het *hypothecair* stelsel (wet van 16 December 1851, — die Roemenië destijds tot model heeft gediend);

de vergemakkelijking van *echtscheiding*.

11. Is het soms niet al te gewaagd, om ten slotte een blik in de toekomst te willen werpen?

Eerst en vooral heb ik de indruk, dat het genre « Burgerlijk Wetboek » een van de steunpilaren van onze beschaving is geworden. Ik geloof niet, dat het ooit zal verdwijnen.

De enige vraag, die zich stelt, betreft zijn geleidelijke aanpassing aan nieuwe toestanden, of zelfs zijn herziening. Zo pas verscheen een deel van Professor E. Meijers' ontwerp voor een nieuw Nederlands Burgerlijk Wetboek (2). Jammer genoeg mag de ontwerper de voldoening niet meer beleven, zijn werk in bindende wet te zien overgaan. Met smart breng ik hier hulde aan de nagedachtenis van die merkwaardige en toch zo eenvoudige mens.

Of een volledige herziening in België dringend nodig is? Ik twijfel er aan. Wat we wel behoeven, is een meer vooruitstrevende rechtspraak.

12. De aanhoudende aanwas der moderne wetgeving zal weleens een onderverdeling van het Burgerlijk Wetboek voor gevolg kunnen hebben.

Reeds had de *Napoleontische* wetgever een Handelswetboek (1807) van het Burgerlijk Wetboek (1804) gescheiden. En misschien had hij daarin geen ongelijk, als men bedenkt, hoezeer dit Handelswetboek in de loop der XIXe eeuw werd gewijzigd: er blijft haast niets meer van over. Hetgeen men toch van het Burgerlijk Wetboek lang niet zeggen mag!

Er komen echter stemmen op, om het Handelswetboek weer bij het Burgerlijk Wetboek te voegen (3).

In de loop der XIXe eeuw heeft de *Belgische* wetgever een apart Bos-Wetboek (wet van 19 December 1854) en een apart Veldwetboek (wet van 7 October 1886) uitgevaardigd. Ze bevatten echter ook strafrecht.

De *Zwitserse* wetgever codificeerde in 1907 het burgerlijk recht in het algemeen, en in 1911 het recht der verbintenissen.

In de jaren 1922 en volgende stelde de *Russische* wetgever verscheidene wetboeken op, respectievelijk voor:

familierecht, en akten van de burgerlijke stand;
arbeid;
bosrecht;
veldrecht;
mijnrecht;
veeartsenij.

Naast al die wetboeken is er ook een burgerlijk wetboek. Doch het omvat alleen:

algemene beginselen van het burgerlijk recht (rechtspersonen, zaken, rechtshandelingen, verjaring);
zakelijke rechten;
verbintenissen;
erfrecht.

— Kortom: er bestaat een neiging tot inkrimping van het gebied van het burgerlijk recht.

13. Daarnaast echter een neiging tot uitbreiding. Hier denk ik hoofdzakelijk aan het ontwerp Meijers (*Nederland*), en aan het nieuwe *Italiaanse* wetboek van 1942.

In zijn geheel genomen mag het Italiaanse wetboek van 1942 een heruitgave heten van de Code Napoléon. Het is de Code Napoléon, gelouterd, verbeterd en aangevuld aan de hand van een eeuw rechtspraak. Ziehier echter waarin het grondig van de Code Napoléon verschilt.

De hoeksteen, of liever de hele voorgevel van de Code Napoléon, vormt het begrip « individuele eigendom » : ik heb er daarstraks nog op gewezen. Daarentegen speelt het begrip « arbeid » niet de minste rol. Aan « beloonde arbeid » zijn niet meer dan twee artikelen gewijd (artikelen 1780 en 1781), terwijl een vrij zeldzame figuur, zoals « veepacht », 32 artikelen in beslag neemt (artikelen 1800 tot 1831).

Waarom het zo is? Wellicht wegens het gebrek aan liberale traditie over arbeid. De oudheid leefde immers van slavernij; de middeleeuwen en de moderne tijden van lijfelgenschap en van corporatisme. Geen van die drie opvattingen kon natuurlijk in de Code weerklink vinden.

Hoe dan ook: het Italiaanse wetboek van 1942 staat hier, met de Code Napoléon, in een scherp contrast. Het 5e van zijn 6 Libri is aan de arbeid gewijd: « Del lavoro ». Het telt ongeveer 600 artikelen (artikelen 2060 tot 2642), en wijkt in omvang slechts voor boek 4, « Delle obbligazioni », van verbintenissen (artikelen 1173 tot 2059, dus haast 900 artikelen). Eigendom en zakelijke rechten beslaan slechts een 360 artikelen (artikelen 811 tot 1172).

In het boek « Del lavoro » nu worden alle juridische vormen van arbeid behandeld:

- collectieve arbeidsovereenkomsten,
- ondernemingen,
- onafhankelijke arbeid (intellectuele beroepen),
- huisarbeid,
- vennootschappen,
- corporaties,
- verenigingen met deelname,
- handelszaken,
- intellectuele eigendom,
- mededinging.

Hulde aan de arbeid dus en geringschatting van individuele eigendom: het Italiaanse wetboek van 1942

is een socialistische wetgeving, daar waar de Code Napoléon een kapitalistische mag genoemd worden.

14. Hierin is het Italiaanse wetboek trouwens een tolk van onze moderne beschaving. Alle beschaafde landen gaan tegenwoordig diezelfde weg op: alleen loopt het ene iets vlugger dan het andere.

Maar allen kennen de collectieve arbeidsovereenkomsten;

allen aanvaarden de toetredingscontracten met grote ondernemingen (banken, verzekeringen) en met openbare of semi-openbare diensten (vervoer, gas, water, electriciteit);

allen beschermen de artistieke, de letterkundige, de commerciële, de industriële eigendom;

allen beperken het erfrecht en de contractuele vrijheid;

allen voegen, naast individuele eigendom, verscheidene vormen van collectieve eigendom (vennootschappen, stichtingen, openbare instellingen, nationalisaties);

allen erkennen, naast verantwoordelijkheid wegens fout, ook gevallen van verantwoordelijkheid zonder fout.

Met één woord, de Redelijke Mens van 1804 wijkt voor de Maatschappelijke Mens van 1954.

Is het zo beter? Of slechter?

Ik antwoord: noch het een, noch het ander. Het is nu eenmaal een historisch feit. Een feit waarin we het noodzakelijk gevolg moeten zien van een industriële beschaving, die de afstanden steeds korter maakt en de wereld dus maar steeds kleiner; die het economisch leven aan massale ondernemingen toevertrouwt; die de welstand steeds verder verspreidt en de mensen steeds dichter tot elkaar brengt.

Ons, juristen, wacht nu deze mooie taak: de materiële toenadering te bekronen met een geestelijke.

(1) Enige uitzondering: de wetten van Manu (Indië, ± 200 vóór of na Christus)?

(2) Tweede Kamer der Staten-Generaal, zitting 1954-1955, documenten n°s 3766 tot 3771.

(3) Zie b.v. Prof. J. Limpens, « De l'unification du droit civil et du droit commercial », in *Journal des Tribunaux*, 1953, bl. 353 tot 359.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 20 Mei 1954.

Eerste Voorzitter: M. Louveaux.

Raadshere-Verslaggever: M. Sohler.

Procureur-Generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaten: Mrs Van Rijn en Veldekens.

Arbitrage. — Verzet tegen het bevel tot tenuitvoerlegging van een scheidsrechterlijke uitspraak op grond van art. 1028 Rv.

Al moet het verzet tegen het bevelschrift tot tenuitvoerlegging van een scheidsrechterlijke uitspraak met redenen zijn omkleed en al mag het enkel steunen op middelen als vermeld in artikel 1027 Rv., vereist de wet nergens op straffe van niet-ontvanke-lijkheid, dat al de middelen in de inleidende dagvaarding zijn opgenomen; in de loop van het geding kunnen nieuwe middelen worden naar voren gebracht, mits het verdedigingsrecht van de wederpartij wordt gevrijwaard.

Kishka t/ Comité Ukrainient.

Gelet op het bestreden arrest, de 14e Februari 1953 door het Hof van Beroep te Brussel gewezen;

Over het eerste middel: schending van artikel 97 van de Grondwet, en van de artikelen 214, 215, 216, 218, 222 en 241 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, verkeerde toepassing en derhalve schending van artikel 1028 van hetzelfde Wetboek,

doordat het Hof van Beroep, waarbij tegelijk aanhangig was het verzet, door aanlegger ingesteld tegen het exequaturbevelschrift van een tussen partijen op 17 October 1949 gewezen zogenaamde scheidsrechterlijke sententie en een tusseneis tot inschrijving van valsheid welke in de loop van het geding door aanlegger tegen voormelde sententie regelmatig werd ingesteld, ofschoon in de gronden van zijn beslissing vaststellend, dat de vertaling in de Franse taal van de litigieuze sententie, zoals zij ter griffie van de Rechtbank door bemoeiing van verweerster is nedergelegd, niet overeenstemt met het door de scheidslieden in hun beraadslaging van 17 October 1949 besliste, desniettemin, bij bevestiging van de beslissing

van de eerste rechter, bij het bestreden arrest de inschrijving van valsheid «de plano» verworpen heeft om de reden, dat het feit van het niet overeenstemmen van de nedergelegde vertaling met het inderdaad door de scheidslieden besliste, pas ter kennis van huidige aanlegger zou zijn gebracht «naar aanleiding en in de loop van een strafonderzoek, dat ingesteld werd na de datum van instelling van de verzetprocedure (April 1950) en dat de 15e Juli 1952, dit is na de uitspraak van het vonnis «a quo», gesloten werd;

en terwijl het dienvolgens onmogelijk wordt nietigheid van de scheidsrechterlijke sententie uit te spreken in de loop van een procedure op grondslag van artikel 1028 en welke werd ingesteld vóór het ontdekken van de valsheid van de op 28 October 1949 ter griffie nedergelegde tekst, van welke valsheid het exploit van verzet mitsdien geen melding kon maken;

Zulks terwijl de tusseneis tot inschrijving van valsheid door zijn aard zelve ertoe strekte uit de debatten, het stuk te doen verwerpen, waaraan de valsheid door aanlegger werd aangevoerd;

en terwijl het dientengevolge niet dienende was, ten aanzien van de over bewuste eis te geven beslissing, dat het ontdekken van de valsheid, waarvan het arrest overigens de werkelijkheid vaststelt, in onderhavig geval plaats heeft gehad na het indienen van de hoofdeis tot nietigverklaring van de litigieuze sententie, of zelfs na de uitspraak van het bestreden vonnis;

Overwegende dat aanlegger, steunend op artikel 1028 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, verzet heeft ingesteld tegen het bevelschrift tot tenuitvoerlegging van een scheidsrechterlijke sententie, welke de 17e October 1949 in de Oekraïense taal werd gewezen en in Franse vertaling ter griffie van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel nedergelegd was; dat hij in de loop van het geding een eis tot inschrijving van valsheid voorbracht tegen de ter griffie nedergelegde sententie; dat het bestreden arrest de inschrijving tot valsheid afgewezen heeft en aan aanlegger zijn verzet tegen het bevelschrift tot tenuitvoerlegging van de scheidsrechterlijke sententie ontzegd heeft;

Overwegende dat het bestreden arrest vaststelt dat, zoals aanlegger heeft aangevoerd, in de tekst van de sententie welke door verweerster ter griffie van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel nedergelegd werd, twee van de drie scheidslieden «in weerwil van het verzet van de derde scheidsman een vermelding hebben ingevoegd, welke eenzijdig door hen werd nedergeschreven en vreemd was aan de termen van het compromis», namelijk de veroordeling van aanlegger tot een dwangsom en het recht voor verweerster, in geval van herhaling, tot uitzetting van aanlegger te doen overgaan;

Dat het desniettemin de inschrijving van valsheid verwerpt om reden dat het «onmogelijk is de nietigheid van de scheidsrechterlijke beslissing uit te spreken in de loop van een procedure op grondslag van artikel 1028 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, welke werd ingesteld vóór het ontdekken van de valsheid van de ter griffie nedergelegde tekst, van welke valsheid het exploit van verzet dus geen melding kon maken»; dat het eraan toevoegt «dat bovendien de nietigheid waarop appellant (hier aanlegger) zich beroept niet valt in het raam van de bepalingen van artikel 1028»;

Overwegende enerzijds dat, al dient verzet tegen het bevelschrift tot tenuitvoerlegging met redenen te zijn omkleed en al mag het enkel gesteund worden op middelen als vermeld in artikel 1028 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de wet niet

vereist, op straf van niet-ontvankelijkheid, dat al de middelen in de dagvaarding van rechtsingang zouden opgenomen zijn; dat in de loop van het geding nieuwe middelen mogen voorgebracht worden, mits het verdedigingsrecht van de wederpartij gevrijwaard worde;

Overwegende anderzijds dat de door aanlegger in zijn tusseneis tot inschrijving van valsheid aangevoerde feiten, welke door het arrest vaststaand werden verklaard, een middel uitmaken als omschreven zowel in het 1° als in het 3° van artikel 1028 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;

Dat het middel der voorziening gegrond is;

En overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest niet blijkt, dat de beschikkingen van de scheidsrechterlijke sententie, welke beschikkingen aanlegger beweerde vals te zijn, onafhankelijk zijn van de andere beschikkingen dier sententie; dat dienvolgens de verbreking van het tot de inschrijving van valsheid betreffende dispositief van het arrest zich behoort uit te strekken tot het gehele dispositief van het arrest, waarbij aan aanlegger zijn verzet tegen het bevelschrift tot tenuitvoerlegging wordt ontzegd;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest;

Gelast dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerster tot de kosten;

Verwijst de zaak naar het Hof van Beroep te Luik.

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 26 April 1954.

Voorzitter: M. Wouters.

Raadsheer-Verslaggever: M. De Clippele.

Advocaat-Generaal: M. Depelchin.

Verkeer. — Berekening van de duur van de ontzetting van het recht om een voertuig te besturen. — Toepasselijk is art. 25 W. v. S. niet art. 1033 Rv.

De berekeningswijze van de termijnen, zoals zij geregeld is bij art. 1033 Rv. is toepasselijk op de termijnen van strafvordering, zover de wetten op de strafvordering ze niet regelen.

Art. 1033 Rv. heeft echter niets te maken met de berekeningswijze van de duur van een straf; daarvoor geldt art. 25 W.v.S.

De op art. 10 van het Wetsbesluit van 14 November 1939 gegronde ontzetting van het recht om een voertuig te besturen is een straf; haar duur moet derhalve worden berekend naar de bepalingen van art. 25 W.v.S., dat weliswaar slechts spreekt over de gevangenisstraf, doch bij gebreke aan enige andere wetsbepaling omtrent de berekening van de duur van andere straffen ook op de andere straffen moet worden toegepast.

Dingemans Andreas.

Gelet op het bestreden vonnis, de 3e November 1953 gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, rechtdoende in hoger beroep;

Over het eerste middel: schending van artikel 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en van artikel 25 van het Wetboek van Strafrecht;

doordat het bestreden vonnis beslist dat de duur van de ontzetting van het recht een voertuig te be-

sturen dient berekend te worden naar de bepalingen van voormeld artikel 1033, dit is van de zoveelste van de maand tot de dag voor de zoveelste;

terwijl dit artikel enkel de termijnen van rechtspleging bedoelt, niet de straffen, en de ontzetting een straf is, zodat de duur ervan dient berekend te worden naar de bepalingen van artikel 25 van het Wetboek van Strafrecht:

Overwegende dat het bestreden vonnis vaststelt, dat aanlegger voor de tijd van vier maanden ontzet werd van het recht een voertuig te besturen bij een vonnis, op tegenspraak gewezen door de Correctionele Rechtbank te Antwerpen op 27 November 1952 en dit vonnis in kracht van gewijsde is gegaan na de termijn van veertien dagen, voor het instellen van hoger beroep toegekend aan het Openbaar Ministerie, met het gevolg dat de ontzetting aanvang heeft genomen op 13 December 1952;

Overwegende dat het bestreden vonnis beslist dat de duur van de ontzetting dient berekend te worden naar de bepalingen van artikel 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, zodat ze geen einde genomen had op 12 April 1953, datum der ten laste gelegde feiten;

Overwegende dat het vonnis deze beslissing hierop doet steunen:

1) dat de uitzonderlijke berekening van artikel 25 van het Wetboek van Strafrecht voor de gevangenisstraf niet analogisch mag toegepast worden op andere straffen,

2) dat de «termijnen» moeten berekend worden naar de bepalingen van artikel 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van de zoveelste tot daags voor de zoveelste en dat deze regel «ook in strafrechtspleging mag toegepast worden, behoudens tegenstrijdige tekst»;

Overwegende voorzeker dat de berekeningswijze van de «termijnen», zoals zij geregeld is bij artikel 1033 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, toepasselijk is op de «termijnen» van Rechtsvordering in Strafzaken, zover de wetten van rechtsvordering in strafzaken ze niet regelen;

Overwegende echter dat dit artikel 1033 behoort tot de regelen betreffende de rechtsvordering en niets te maken heeft met de berekeningswijze van de «duur» van een «straf»;

Overwegende dat de tegen aanlegger uitgesproken ontzetting gegrond was op artikel 10 van het Wetsbesluit van 14 November 1939 en derhalve een straf was;

Overwegende dat artikel 25 van het Wetboek van Strafrecht bepaalt dat de duur van een gevangenisstraf dertig dagen is; dat dit artikel weliswaar uitsluitend de duur van de gevangenisstraf bedoelt, doch het, bij gebreke aan enige andere wetsbepaling betreffende de berekening van de duur van een straf, dient toegepast te worden op de andere straffen;

Dat hieruit volgt dat ten deze de vier maanden dienden te worden berekend op viermaal dertig dagen, dus op honderd twintig dagen;

Overwegende dat het vonnis, dat de ontzetting uitsprak, in kracht van gewijsde is gegaan op 12 December 1952, zodat de 13e December 1952 de eerste dag was, waarop de ontzetting liep;

Dat volgens de vaststellingen van het bestreden vonnis aanlegger de auto bestuurde op 12 April 1953 en dus op deze datum de honderd twintig dagen verlopen waren;

Dat het bestreden vonnis aldus de in het middel aangehaalde wetsbepalingen geschonden heeft en de uitgesproken veroordeling onwettelijk is;

Om deze redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten de Staat ten laste.

RAAD VAN STATE

3e Kamer. — 14 Mei 1954.

Zetel: M.M. Devaux, voorzitter, Moureau, verslaggever, en Holoye.

Auditoraat: M. Claes.

Advocaat: Mr Marinower.

Vreemdelingen. — Vreemdelingenpolitie.

1. *De vreemdeling, die geen vergunning heeft bekomen om zich in het Rijk te vestigen, kan verplicht worden het land te verlaten door een loutere, door de Minister van Justitie genomen maatregel van terugwijzing.*
2. *Weliswaar kan de vreemdeling die ingevolge nationaliteitskeuze of anderszins Belg is geworden, niet uitgezet of teruggewezen worden en is hij ontslagen een vergunning te bekomen om zich in het Rijk te vestigen, doch deze voordelen zijn een gevolg van de Belgische nationaliteit en kunnen niet worden opgeëist door degene die, op het tijdstip dat het uitzettings- of terugwijzingsbesluit wordt genomen, vrijwillig een andere nationaliteit heeft verkregen.*
3. *De waarborgen welke artikel 5 van de wet van 28 Maart 1952 ten gunste van bepaalde zogenaamd bevoorrechte vreemdelingen vastlegt, kunnen niet worden ingeroepen dan door vreemdelingen die vergunning hebben gekregen om zich in het Rijk te vestigen.*

Mark t/ Belgische Staat (Minister van Justitie)

Gezien het verzoekschrift op 23 Maart 1953 door Jack Mark ingediend;

Overwegende dat verzoeker de nietigverklaring eist van een ministerieel besluit van 21 Januari 1953, waarvan hem op 27 Januari 1953 kennis is gegeven en waarbij hem bevel wordt gegeven het Rijk te verlaten met verbod er terug te keren; dat dit besluit werd genomen «Gelet op artikel 3, 2°, van de wet van 28 Maart 1952 op de vreemdelingenpolitie» en steunt op volgende beweegredenen: «Aangezien de aanwezigheid van de hierna bepaalde vreemdeling, die niet in het bezit is van de vergunning om zich in het Rijk te vestigen, nadelig geacht wordt voor de openbare orde»;

Overwegende dat niet betwist wordt dat verzoeker, te Antwerpen op 20 April 1908 geboren, in 1929 door nationaliteitskeuze Belg is geworden en in 1948 de Amerikaanse nationaliteit heeft verkregen; dat verzoeker niet aanvoert dat hij, op het tijdstip dat het besluit werd genomen, in het bezit was van de vergunning om zich in het Rijk te vestigen, als voorgeschreven bij artikel 2, 2°, van de wet van 28 Maart 1952; dat hij zelfs niet aanvoert dat hij op dat tijdstip een verblijfsvergunning bezat; dat hij zich enkel beroept op een verblijf in België van meer dan 20 jaar en op een verblijf in het Rijk van meer dan 10 jaar na de verkrijging van de Belgische nationaliteit, dat hij derhalve door artikel 5, 6° van de wet van 28 Maart

1952 was beschermd, dat ingevolge artikel 5 van dezelfde wet alleen de Koning hem kan uitzetten en dit niet kon doen dan na advies van de bij artikel 10 ingestelde raadgevende commissie en onder verplichting in het besluit de conclusie van het advies van deze commissie op te geven;

Overwegende dat artikel 3, 2°, van de wet van 28 Maart 1952 de Minister de bevoegdheid verleent om de vreemdeling wiens aanwezigheid hij voor de openbare orde, de veiligheid of de economie van het land gevaarlijk of nadelig acht, terug te wijzen; dat deze bevoegdheid volgens hetzelfde artikel moet worden onderscheiden van de bevoegdheid om een vreemdeling terug over de grens te zetten en, gelet op de bijzondere redenen op grond waarvan zij kan uitgeoefend worden, in zich het recht medebrengt om de vreemdeling de toegang tot het Rijk te verbieden; dat artikel 4, A, de Koning het recht voorbehoudt om de vreemdeling die de vergunning om zich in het Rijk te vestigen verkregen heeft, uit te zetten wanneer de Koning deze aanwezigheid gevaarlijk of nadelig acht voor de openbare orde of de veiligheid van het land; dat uit de vergelijking van deze teksten volgt dat de Minister de bevoegde autoriteit is om een vreemdeling wiens aanwezigheid voor de openbare orde nadelig wordt geacht, uit het land te zetten, wanneer deze vreemdeling geen vergunning heeft om zich in het Rijk te vestigen;

Overwegende dat verzoeker niet gerechtigd is, zich te beroepen op het feit dat hij, alvorens de Amerikaanse nationaliteit te verkrijgen, gedurende meer dan 10 jaar als Belg in België heeft verbleven, en daaruit af te leiden dat hij gelijkgesteld dient te worden met een vreemdeling die de vergunning om zich in het Rijk te vestigen verkregen heeft; dat de vreemdeling, die ingevolge nationaliteitskeuze of anderszins Belg wordt, weliswaar niet kan worden uitgezet of teruggewezen, maar dat deze voordelen een gevolg zijn van de Belgische nationaliteit en niet kunnen worden opgeëist door hem die, op het tijdstip dat het uitzettings- of terugwijzingsbesluit wordt genomen, vrijwillig een andere nationaliteit heeft verkregen;

Overwegende dat verzoeker evenmin gerechtigd is zich te beroepen op een verblijf in België van meer dan 10 jaar, om te beweren dat het bevel het Rijk te verlaten met verbod er terug te keren hem alleen bij een koninklijk besluit, genomen na advies van de raadgevende commissie, had kunnen worden gegeven; dat artikel 5 niet uit het geheel van de weg mag worden gelicht; dat voor de toepassing van artikel 5 wordt ondersteld dat tegen de vreemdeling een besluit tot uitzetting moet worden genomen, dit wil zeggen dat hij in het bezit is van een vergunning om zich in het Rijk te vestigen, of wel de status van vluchteling bezit op het tijdstip dat hem bevel wordt gegeven België te verlaten; dat de middelen van verzoeker, die niet beweert op het tijdstip van de uitzetting een vergunning om zich in het Rijk te vestigen te hebben verkregen of de status van vluchteling te hebben bezeten, niet gegrond zijn; dat genoemd artikel 5, 6°, overigens rekening houdt met de banden die na een langdurig verblijf in België vermoed kunnen worden te bestaan; dat dit evenwel niet het geval is wanneer de vreemdeling zich na zijn verblijf in België naar het buitenland heeft begeven en daar een andere nationaliteit heeft verkregen;

Besluit :

Artikel 1 : Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2 : De kosten, bepaald op 750 fr., zijn ten laste van de verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE GENT

2e Kamer. — 17 Maart 1954.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Verougstraete en Noest.

Advocaat-Generaal : Mr. Delahaye.

Advocaten : Mrs. Vaes en Haus.

Aanneming van openbare werken. — Ontbinding van de aannemingsovereenkomsten ingevolge overmacht. — Verplichting van de aanbesteder om bereid gestelde materialen over te nemen op grond van billijkheid. — Analogische toepassing van art. 1796 B. W. — Betekenis van de woorden « van nut kunnen zijn ».

Stopzetten van openbare werken ingevolge overmacht (bouwverbod van de bezettende overheid). Aannemingsovereenkomst ontbonden en niet alleen de uitvoering daarvan geschorst.

De billijkheid vordert dat de materialen, die de aannemer zich met het oog op het werk had aangeschaft en hij om een ernstige reden niet wenst te behouden, door het aanbestedend openbaar lichaam worden opgenomen, indien zij voor hetzelfde van nut kunnen zijn. Analogisch moet hier het in art. 1796 B.W. bepaalde worden toegepast. De bouwstoffen moeten geacht worden « van nut » te kunnen zijn, indien zij door een ander kunnen worden gebruikt, zodat de aanbesteder zich van zijn verplichting tot overneming der materialen niet vermag te bevrijden door de verklaring, dat zij voor hem zonder nut geworden zijn, omdat hij van de uitvoering van het werk heeft afgezien.

Indien de ontruwing van de bouwstoffen (stenen) ter plaatse moet geschieden opdat zij voor de aanbesteder van nut kunnen zijn, kan de aannemer niet zonder vergoeding tot het ontruwingswerk genoodzaakt worden.

Vlaeminck t/ Stad Brugge.

Overwegende dat het hoger beroep tijdig en geldig is ingesteld;

Overwegende dat vaststaat dat het stopzetten van bedoelde werken in September 1942 te wijten is aan een feit van overmacht, t.w. het bouwverbod door de bezettende overheid;

Overwegende dat, toen de bezetting een einde nam, de toestand waarin partijen gecontracteerd hadden, nl. in het opzicht van prijzen en lonen, volkomen gewijzigd was, zodat de ontbinding der overeenkomst als onrechtstreeks gevolg van hogervermeld bouwverbod geboden was;

Overwegende dat de Stad Brugge aan de ontbinding geen schuld heeft en dus deswege niet verantwoordelijk is; dat zij dus tot betaling van schadevergoeding, en in het bijzonder van de in artikel 26 van de algemene voorwaarden van aanbesteding bepaalde « forfaitaire » vergoeding, niet kan veroordeeld worden (artikel 1148 B.W.);

Overwegende dat appellant vergeefs opwerpt dat de overmacht de uitvoering der overeenkomst enkel geschorst heeft en de Stad Brugge na de bezetting tot plicht had hem de verdere uitvoering der werken toe te vertrouwen, met wijziging van de aannemingsprijs; dat de meester van het werk tot een wezenlijke wijziging van de prijs niet kon gedwongen worden, zo dat, bij gemis van een nieuw accoord, het contract noodzakelijk in zijn geheel vervallen moest;

Overwegende dat de gevolgen van de ontbinding van

de overeenkomst niet behoeven geregeld te worden aan de hand van het door partijen op 13 Juni 1944 getekend ontbindingsaccord, dat naar het rondschrĳven 160 van de commissaris voor 's lands wederopbouw verwees;

dat immers bij het tekenen van bedoeld accoord, partijen niet konden voorzien, dat het rondschrĳven 160 na de bevrijding nietig zou verklaard worden; dat zij dus onder de invloed van een dwaling hebben gehandeld; dat ten andere bewust accoord slechts van kracht moest worden na goedkeuring door de Bestendige Deputatie en deze goedkeuring niet gegeven werd;

Overwegende nochtans dat aangaande het accoord van 13 Juni 1944 en aangaande het rondschrĳven 160 van 6 October 1943 een paar opmerkingen de aandacht verdienen;

a) dat, alhoewel volgens bovenvermeld rondschrĳven het Gemeentebestuur vrij was de niet gecontingenteerde materialen al dan niet over te nemen, het uit de briefwisseling, welke het accoord van 13 Juni 1944 is voorafgegaan (en ook uit die, welke op dit accoord is gevolgd), blijkt dat het immer de bedoeling van de Stad Brugge geweest is de door appellant voor de ontginning der stenen gemaakte onkosten te vergoeden (Zie o.m. de brieven van de Stad, d.d. 1 October 1943, 1 Febr. 1944, 2 Juni 1944, 23 Dec. 1944); dat bijgevolg, te oordelen naar de geest van bedoeld accoord, een zuiver en eenvoudig afwijzen van appellants aanspraak niet te rechtvaardigen is;

b) dat naar de bewering van de Stad Brugge het rondschrĳven 160, hoewel nietig, toch wegens de billijkheid van de daarin bevatte onderrichtingen, als vingerwijzing van belang is; dat dit slechts gedeeltelijk waar is; dat nl. de onderrichting betreffende het verplicht overnemen van de gecontingenteerde materialen en het facultatief overnemen van de andere blijkbaar ingegeven werden door een beschouwing van algemeen belang en helemaal niets te maken hebben met een billijke regeling van de betrekkingen tussen administraties en aannemers;

Overwegende dat de billijkheid vordert dat de materialen, die door de aannemer werden aangeschaft en die hij om een ernstige reden (in casu het feit, dat de Balegemsteen niet meer verlangd wordt) niet wenst te behouden, door de administratie overgenomen worden, indien ze haar van nut kunnen zijn;

Overwegende dat deze oplossing niet alleen de billijkste is, maar ook de meest juridische; dat weliswaar het onderhavig geval door de wet niet geregeld wordt; dat de tijdelijke wet van 11 October 1919, die gelijkaardige gevallen regelde, de rechter praktisch vrijliet de gevolgen der ontbinding naar billijkheid te bepalen; dat echter artikel 1796 B.W. in een bepaald geval, waar het aannemingscontract, waarvan de uitvoering aangevangen is, door overmacht ontbonden wordt, bepaalt dat de eigenaar gehouden is de waarde van de gedane werken en die van de in gereedheid gebrachte bouwstoffen te betalen naar evenredigheid van de bij de overeenkomst bedongen prijs, doch alleen indien de werken of de bouwstoffen hem van nut kunnen zijn»; dat volgens de rechtsleer de bouwstoffen «van nut» kunnen zijn, indien ze door een ander werkman kunnen gebruikt worden, zodat de eigenaar niet beweren mag dat ze voor hem zonder nut geworden zijn, omdat hij van het werk heeft afgezien (Baudry-Lacantinerie et Wahl, Louage II, nr 4080); dat artikel 1796 in deze zaak weliswaar geen bindende kracht heeft, maar dat, waar het aantoon hoe een analogisch geval door de wetgever is opgelost, het gewis voor de beoordeling van het onderhavige geschil een kostbare vingerwijzing verschaft;

Overwegende dat én de Stad Brugge én het Minis-

terie van Openbare Werken zeer goed hebben gevoeld dat bedoelde oplossing met de billijkheid strookte; dat zulks blijkt uit de volgende uittreksels uit de briefwisseling:

— 13 Juni 1947 (brief van de Stad aan Vlaeminck) «Om die zaak vooruit te helpen hebben wij de lijst gevraagd van de steenen, welke ons als tegenwaarde voor de gevraagde betaling geleverd moeten worden»;

— 22 April 1948 (brief van de Stad aan Vlaeminck) «De door U opgesomde onkosten kunnen dan ook maar voor terugbetaling aanvaard worden tegen levering te Brugge, van het ontruwd witsteen, gereed voor verwerking, en onder voorbehoud van degelijk gekwijteerde verantwoordingsbescheiden».

— 28 Juni 1948 (Ministerie van Openbare Werken aan Vlaeminck) «... ons bestuur ... tussenkomst ... voor wat de betaling betreft van ... 2) de materialen welke op de bouwplaats waren aangevoerd ... of in aanmaak waren + 5 % winst».

— 3 November 1948 (Ministerie van Openbare Werken aan Vlaeminck) «... zie het aangetekend schrĳven van 19 Februari 1947 dienaangaande, waarbij voornoemd bestuur de eis stelde het Balegemsteen volledig afgewerkt te leveren. Met dit laatste voorstel kan ik ook niet accoord gaan. Ik heb mij in betrekking gesteld met het Stadsbestuur... Eerstdaags zal voornoemd bestuur voorstellen betreffende het overnemen van het onverwerkt Balegemsteen inbrengen»;

Overwegende dat, indien de ontruwing van de stenen ter plaats moet geschieden en nodig is opdat de steen voor de Stad Brugge van nut zou kunnen zijn, het anderzijds klaarblijkelijk is dat dit ontruwingswerk niet zonder vergoeding aan appellant kan opgedrongen worden;

Overwegende dat tot uitvoering van de boven geschetste oplossing en tot onderzoek van appellants rekeningen de aanstelling van een deskundige onontbeerlijk is;

Overwegende dat geen verdere twistpunten door het Hof moeten worden onderzocht; dat immers het vonnis niet door hoger beroep is bestreden, in zoverre de eerste rechter aan appellant zekere bedragen uit zijn rekening heeft toegekend; dat anderzijds, in zoverre het vonnis de posten 1, 2 en 8 en de vordering tot betaling van moratoire intrest verworpen heeft, geen bepaalde grieven worden naar voren gebracht;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 Juni 1935; Gehoord de heer advocaat-generaal Delahaye in zijn grotendeels eensluidend advies;

Verklaart het beroep ontvankelijk en ten dele gegrond;

Stelt vast dat het vonnis niet door hoger beroep is bestreden, in zoverre geïntimeerde veroordeeld is om wegens bepaalde posten van appellants rekening de som van 13.108,45 fr. met de gerechtelijke intrest te betalen;

Bevestigt het vonnis, in zoverre daarbij de posten 1, 2, 8 en 15 van appellants rekening en de eis tot betaling van moratoire intresten verworpen zijn;

Doet het vonnis voor het overige te niet; Zegt voor recht dat geïntimeerde gehouden is de door appellant ontgonnen Balegemsteen over te nemen tegen betaling van de door appellant tot bedoelde ontginning gemaakte onkosten, voor zoverre deze verantwoord worden, + 5 % voor algemene onkosten + de gerechtelijke intrest;

Verstaat dat geïntimeerde de voorafgaande ont-

rüwing der stenen eisen mag, mits de kosten dezer ontruwing + 5 % aan appellant te vergoeden;

Stelt als deskundige aan, behoudens het recht voor partijen een ander deskundige binnen de 14 dagen na de uitspraak van dit arrest aan te wijzen, de heer Bruxelman Fl., Voskenslaan 71, te Gent, met opdracht: met inachtneming van de artikelen 315 en v. van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering:

a) appellants rekening van onkosten betreffende de ontginning van Balegemsteen na te zien,

b) na te gaan of de hoeveelheid Balegemsteen, waarop deze onkosten betrekking hebben, nog voorhanden is,

c) de kosten van ontruwing en vervoer naar Brugge te bepalen;

d) de eindrekening tussen partijen op te maken,

e) zo mogelijk een minnelijk accoord tussen partijen te bewerkstelligen.

Veroordeelt iedere partij tot de helft der kosten van beide aanleggen tot heden;

Wijst de zaak terug, tot verdere behandeling, naar de Rechtbank van Eerste Aanleg te Brugge, anders samengesteld.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

28 April 1954

Alleenrechtsprekend rechter: M. Rollier.

O.M.: M. Sobrie.

Advocaten: Mrs Duerinck, Van Assche en Maillet.

Aansprakelijkheid bij motorrenwedstrijd. — Grenzen van de aansprakelijkheid der inrichters en der deelnemers.

De administratieve toelating, die steeds vereist is voor de inrichting van een motorwedstrijd, is slechts een politiemaatregel, enkel bedoeld om de opheffing te bekomen van de algemene verbodsbepaling betreffende snelheidswedstrijden op de openbare weg.

De inrichters van sportmanifestaties behoeven niet de veiligheid der deelnemers te waarborgen (geen « obligation de résultat »), doch zijn slechts gehouden de nodige veiligheids- en voorzorgsmaatregelen te nemen (dus alleen een « obligation de moyen »). De inrichters zijn tegenover de deelnemers aansprakelijk, wanneer zij door hun nalatigheid de deelnemers grotere risico's doen lopen dan normaal het geval is in dezelfde soort sport.

Motorrenners die deelnemen aan een wedstrijd op een hun bekend terrein doen zulks op eigen risico.

Deelnemers aan motorrennen moeten er zelf voor zorgen meester te blijven van hun motorrijwielen om te voorkomen dat zij aan henzelf of aan anderen schade berokkenen.

Bauwens-Laurier t/ Gemeente Waasmunster en Gemeente Waasmunster t/ Smet en Laureys.

Overwegende dat de vordering van Rachel Laurier, ingeleid bij geboekt exploitatieduurwaarder A. Kochuyt, te Dendermonde, dd. 1.4.1953 steunt op art. 1382 en vgl. B.W. en er toe strekt de gemeente Waasmunster te horen veroordelen tot betaling van een schadevergoeding aan aannegster persoonlijk ten bedrage van 579.203,60 fr. en aan haar minderjarige zoon José ten bedrage van 20.000 fr. wegens het dodelijk

ongeval, waarvan hun respectievelijke echtgenoot en vader, Bauwens Albert, het slachtoffer werd op 11 Mei 1952 ter gelegenheid van een motorwedstrijd;

Overwegende dat de gemeente Waasmunster bij geboekt exploitatieduurwaarder J. Neefs, te Dendermonde, dd. 26-6-1953 op haar beurt A. Smet en L. Laureys heeft gedagvaard ten einde tussen te komen in het geding, zich verantwoordelijk te horen verklaren voor eventuele fouten en desnoods tot vrijwaring voor de tegen haar uit te spreken veroordelingen;

Overwegende dat deze beide vorderingen, respectievelijk ingeschreven onder nr 14.743 en nr 15.063 A.R., innig verknicht en samenhangend zijn; dat een goede rechtsbedoeling vergt dat beide zaken bij eenzelfde vonnis worden beslist;

De Rechtbank, voor zover nodig, voegt samen deze beide vorderingen, ingeschreven onder nrs 14.743 en 15.063 van de A.R. en er over beslissende bij zelfde vonnis;

Overwegende dat als inrichter van een sportmanifestatie of wedstrijd dient te worden beschouwd, diegene die minstens impliciet het tot stand brengen, de organisatie en het verloop van een of meer sportwedstrijden op zich neemt en onder zijn verantwoordelijkheid stelt. (R. Savatier « Traité de la responsabilité civile » 2de uitgave B. II bl. 471 nr 859);

Overwegende dat in die gedachtengang de motorcoers van 11.5.1952 onbetwistbaar ingericht werd door de gemeente Waasmunster, al was het ook enigszins in medewerking met de plaatselijke supportersclub « Loyez's vrienden »; dat dit duidelijk blijkt uit de verklaringen van A. Smet aan de verbalisanten, (strafdossier nr 4210/1952 van het Parket alhier), uit de verdeling der winsten, bewezen aan de hand van de in regelmatig afschrift voorgebrachte uittreksels der gemeentelijke boekhouding, uit het in afschrift voorgebracht uittreksel van het notulenboek van het schepencollege der gemeente Waasmunster, zitting van 7.5.1952, uit de bewoordingen van het verzekeringscontract dd. 6.5.1952 en de hierbij tussenkomende en de ondertekenende personen, uit de hieropvolgende briefwisseling tussen de j verzekeringsmaatschappij « Assar » en het gemeentebestuur, uit de brief der Burgemeesteres der gemeente Waasmunster dd. 25.4.1952, gericht tot de Burgemeesters der verschillende omliggende gemeenten, alsook uit de samenstelling van de ordiedienst, enz.;

Overwegende dat voormelde supportersclub « Loyez's vrienden » geen werkelijk vennootschap is in de zin van art. 1832 B.W. (Rép. Prat. v° Société n° 321 met aangehaalde Rechtspraak), doch slechts een sport- en vermaakvereniging zonder enige rechtspersoonlijkheid, waarvan A. Smet en L. Laureys respectievelijk ere-voorzitter en secretaris zijn; dat beide personen slechts « ut singuli » zijn gedagvaard; dat trouwens slechts dan enige verantwoordelijkheid van hen kan aangenomen worden, indien enige individuele, persoonlijke fout van hen bewezen wordt;

Overwegende dat uit het strafrechtelijk onderzoek blijkt dat de renner Loyez, op enkele meters gevolgd door de renner Bauwens Albert, bij het uitgaan van een bocht — bocht, die door de onderzoeksrechter in zijn P.V. van plaatsbezoek genaamd wordt « grote kromming » en die door de renners genomen werd met een snelheid van 120 km per uur volgens de verklaring van renner Sirjacobs — aan de buitenkant der baan op een degelijk met stropressen afgezette telefoonpaal terecht kwam, de hoogte invloog en zich wat verder ten gronde ging verbrijzelen; dat het stro hierdoor geweldig openvloog en voor gevolg had de volledige verblinding van A. Bauwens, die zich enkele

meters verder ging verpletteren; dat beide renners ogenblikkelijk aan schedelbreuk overleden zijn;

Overwegende dat aanlegster de verantwoordelijkheid voor het ongeval toeschrijft aan de inrichtende gemeente Waasmunster, die de volgende fouten zou hebben begaan: 1. de koers ging door zonder administratieve noch sportieve toelating; 2. werd verkeerdelijk als «kampioenschap van België» betiteld; 3. in de bocht, waar het ongeval plaats greep, had het publiek vóór de afsluiting plaats genomen; 4. de koers werd gereden op een ongeschikt terrein, bestaande uit asfalt en zandweg, terwijl in deze beide gedeelten, zelfs in de bocht, waar het ongeval plaats greep, grote, diepe putten op te merken vielen en de bochten niet ophellend naar de buitenkant, doch volledig vlak waren;

Overwegende dat aanlegster aanbiedt door alle midelen van recht, ook door getuigen, het bewijs te leveren van dit vierde punt, dat als haar bijzonderste argument voorkomt;

I. Overwegende dat bij brief van 7.5.1952, uitgaande van de Hoofdingenieur Colle, van het Beheer van Bruggen en Wegen, verboden werd de provinciale baan «Nijverheidslaan» af te spannen om ze in de omloop in te lijven, zodat gans de wedstrijd uitsluitend op gemeentelijke banen doorging;

Overwegende dat de administratieve toelating, die steeds vereist is voor de inrichting van een dergelijke wedstrijd, in feite slechts een politiemaatregel is, enkel bedoeld om de opheffing te bekomen van de algemene verbodsbepaling betreffende snelheidswedstrijden op de openbare weg (Rechtbank Brussel 29.3.1935, Bull. Ass. 1936, 88); dat bij toepassing van art. 3, in fine, van het K.B. van 26.8.1925, het verlenen van deze toelating behoort tot de bevoegdheid van de burgemeester (J. H. Marx «Les pouvoirs de police du Bourgmestre», derde uitgave, blz. 53), die ze ter zake onbetwistbaar gegeven had, zoals blijkt uit de menigvuldige initiatieven, door de Burgemeesters van Waasmunster persoonlijk genomen ten einde de koers mogelijk te maken;

Overwegende dat de inrichters van sportmanifestaties zich steeds nuttig wendten tot de bevoegde sportfederaties of sportcomité's ten einde vooraf controle en geschikt verloop van de wedstrijd te verzekeren; dat het ter zake echter ging om een koers voor «liefhebbers» en de «Belgische liefhebbersbond motorsport» eerst op 23.8.1952 opgericht werd met publicatie der statuten in het Staatsblad van 4.10.1952 (zie brief van dat organisme dd. 21.9.1953); dat verder, voor zover ze toepasselijk mochten zijn, aan de reglementering, uitgaande van sportfederaties, toch geen overdreven waarde of belang mag gehecht worden (zie L. en H. Mazeaud «traité théorique et pratique de la responsabilité civile», 4e uitgave T. I. N° 498, bl. 462, voetnota 8);

II. Overwegende dat, in afwezigheid van ieder bevoegd organisme, het toen nog aan iedereen toegelaten was zijn koers als kampioenschap van België voor te stellen; dat zelfs indien deze handelwijze als foutief moest beschouwd worden, ze voorzeker enkel bedoeld was om deelnemers en toeschouwers aan te lokken, doch niet om de renners op ongezonde en gevaarlijke wijze aan te wakkeren; dat zelfs in deze veronderstelling het onontbeerlijk «noodzakelijk» oorzakelijk verband tussen deze fout en de schade ontbreekt (zie o.m. Van Ryn «chronique de jurisprudence» in Belg. jud. 1939 kolom 342);

III. Overwegende dat het P. V. der verbalisanten uitwijst dat de omloop degelijk afgespannen en bewaakt was, de toeschouwers op voldoende afstand ge-

houden werden en geen toeschouwers zich bevonden in de bocht waar het ongeval voorviel;

Overwegende dat, zelfs indien een of ander onbekend gebleven toeschouwer de renners had gehinderd van op een verboden plaats, de inrichters onmogelijk kunnen verantwoordelijk gesteld worden voor deze daad van derden, die ze onmogelijk konden beletten (R. Savatier loc. cit. n° 868 bl. 484; Cass. fr. Req. 22.4.1940 D.H. 1940, 129);

IV Overwegende dat de inrichters van sportmanifestaties voorzeker niet de veiligheid der deelnemers moeten waarborgen (obligation de résultat, nml. hier: obligation de sécurité), doch, gelet op de steeds voorhanden zijnde risico's, slechts gehouden zijn de nodige veiligheids- en voorzorgsmaatregelen te nemen (obligation de moyen) (zie o.m. L. en E. Mazeaud «traité théorique et pratique de la responsabilité civile» vierde uitgave, B. I. n° 103, 2° bl. 109 en 157, 2° bl. 178 met aangehaalde rechtsleer en rechtspraak); dat de inrichters verantwoordelijk zijn tegenover de deelnemers, wanneer ze ten gevolge van hun verwaarlozing of tekortkomingen, aan de deelnemers grotere risico's doen lopen, dan normaal het geval is in dezelfde soort sport, rekening houdend eveneens met de gewoonten en de gebruiken (R. Savatier 100. cit. n° 861 bl. 474 en 475);

Overwegende dat een gemeente die een sportfeest inricht dus gehouden is de normale veiligheidsmaatregelen te treffen (Cons. d'Etat fr. 20.4.1934 D.H. 1934, 354; 13.12.1940 gaz. Pol. 1941.1.264) en het door haar ter beschikking gestelde terrein degelijk aan te passen aan de noodwendigheden van de voorgenomen sportprestatie (R. Savatier, loc. cit. n° 858 bl. 471; n° 861 bl. 473; n° 868 bl. 484; Douai 28.2.1928 onder Req. 29.6.1929 gaz. Pal. 1929.2.567); dat in bepaalde gevallen de renners zichzelf mogen beklagen over de afwezigheid van naar buiten ophellende bochten, nml. wanneer het gaat om snelheidswedstrijden, die doorgaan op hiertoe gans bijzonder ingerichte pisten (Orléans 19.4.1937. D. 1938.2.68);

Overwegende echter dat de overeenkomsten en de verplichtingen van partijen dienen te worden verstaan in het licht der feitelijke omstandigheden en volgens de sport, die werkelijk beoefend wordt; dat aldus de gelegheidsinrichters, die bijna toevallig een wedren inrichten op een gans geïmproviseerde piste, niet verantwoordelijk zijn voor de gebreken, die het terrein vertonen mocht, vooral wanneer ieder persoonlijk geldelijk belang hunnerzijds ontbreekt, wanneer slechts geringe geldprijzen voorzien zijn, en in het bijzonder wanneer de deelnemers goed op de hoogte waren van de gebreken, die de piste vertoonde, alsook van het gans voorlopig karakter van de omloop, die in feite samengesteld is uit gewone wegen, waarvan het gewoon verkeer slechts voor enkele uren verwijderd is en die ten spoedigste hun gewone bestemming moeten terugvinden; dat de renners, die aanvaardden om in dergelijke voorwaarden en op een dergelijk terrein aan de wedstrijd deel te nemen, het doen op hun eigen risico en perikel. (R. Savatier, loc. cit. n° 868 bl. 484; Poitiers 13.7.1914 D. 1917.2.80 en de voetnota);

Overwegende dat dit nog veel meer het geval is wanneer, zoals in onderhavig geval, alvorens het vertrek te nemen de renners verplicht werden ten minste twee ronden op de omloop af te leggen ten einde het terrein te verkennen; dat de deelnemers aldus verwittigd waren van de aard, de omvang, doch ook van de grens der getroffen veiligheidsmaatregelen en derhalve moesten weten welke handelwijze zijzelf veiligheidshalve te volgen hadden (Savatier R., loc. cit. n° 868 bl. 485; Gass. fr. Req. 16.6.1914 D. 1917.1.194);

Overwegende dat het totaal bedrag der prijzen slechts

14.000 fr. bedroeg, met 4.000 fr. voor de overwinnaar; dat, zelfs voor liefhebbers, het hier dus om geringe prijzen ging, vergeleken o.m. met de kostprijs van het materiaal; dat de inrichters voorzeker geen enkel persoonlijk financieel voordeel nastreefden;

Overwegende dat het hier onbetwistbaar een « gelegenheidsomloop » betrof, waarop geheel bij uitzondering een motorwedstrijd doorging; dat zulks volledig bekend was aan de deelnemers, die zich hiervan op eerste zicht konden overtuigen; dat ze ook noodzakelijkerwijze de eventuele putten en andere hindernissen hebben moeten opmerken tijdens hun voorafgaande verplichte verkenning rondes; dat de renner Loyez, die van de gemeente was en tot wiens voordeel de koers moest dienen, beter dan wie ook op de hoogte moest zijn van de minste bijzonderheid dezer banen;

Overwegende dat de renner Sirjacobs tijdens het strafrechtelijk onderzoek bevestigde dat de organisatie perfect was; dat volgens de vaststellingen der verbalisanten het ongeval plaats greep op een verharde grintweg, met goede dekbedekking; dat de onderzoeksrechter, die nauwkeurig deze baan onderzocht, zoals blijkt uit de vaststellingen in zijn P.V., niet het minste gewag maakt van enige put op de plaats van het ongeval; dat volgens de verbalisanten de inrichters alle nodige maatregelen genomen hadden om de gevaarlijke punten af te zetten;

Overwegende dat aanlegster er zich over beklagt dat, gelet op het tweeledige karakter van de omloop, bestaande uit grint- en zandwegen, de deelnemers onmogelijk het geschikte materiaal, vooral de geschikte banden, konden gebruiken;

Overwegende echter dat het ongeval plaats greep op een asfaltgedeelte van de omloop, die trouwens vooral uit dergelijke banen bestond, en aanlegster niet bewijst noch zelfs beweert dat de banden van het motorrijwiel van haar echtgenoot niet voor dergelijk hard wegdek geschikt waren;

Overwegende dat bedoelde wedstrijd geen zuivere snelheidskoers was en evenmin een normale « motocross », zoals deze beide soorten koersen verstaan en ingericht worden door de Belgische motorrijdersbond of met de hulp en onder controle van dit organisme, op touw gezet worden voor de leden, die erbij aangesloten zijn; dat het hier een gewone motorwedstrijd gold, die voor alle liefhebbers bedoeld was, die niet in een welbepaalde afdeling kon gerangschikt worden en die daarom wel eens met aanlegster als « piratenkoers » bestempeld wordt; dat het hier echter ging om een van de talrijke soortgelijke motorwedstrijden die sedert de laatste jaren in de smaak van het publiek vallen omwille van hun zeer gevaarlijk en spectaculair karakter en die daarom ook bijna wekelijks door gans het land ingericht worden ter gelegenheid van kermis- sen of andere feestelijkheden; dat de gemeente Waasmunster op de plakbrieven enz. zelf haar koers voorstelde als zijnde een « motocross » en een snelheids- wedstrijd;

Overwegende dat, indien de huidige dergelijke motorwedstrijden, « motocross », enz. slechts weinig te maken hebben met werkelijke gezonde sport, dit alles niettemin een typische aanpassing betekent van de sport aan de hedendaagse wensen van het publiek; dat vóór de oorlog bijna uitsluitend koersen van zuivere snelheid ingericht werden op uitgelezen omlopen of op autodromes; dat sedert de oorlog de « moto-cross » algemeen aanvaard en door de officiële bonden erkend werd; dat sedert enkele jaren de menigvuldige moto- koersen, die voor alle liefhebbers open stonden en die tot geen welbepaalde afdeling behoren, het nieuw officieel organisme noodzakelijk hebben gemaakt, dat

in Augustus 1952 ontstaan is onder de hoger vermelde benaming « Belgische liefhebbersbond moto-sport »;

Overwegende dat de inrichters de koers lieten door- gaan op banen zoals diegene waarop de meeste soort- gelijke wedstrijden betwist worden; dat het strafdossier afdoende uitwijst dat alle mogelijke voorzorgsmaat- regelen genomen werden; dat de deelnemers, die met volle kennis van zaken het vertrek namen, geen ver- dere eisen aan de inrichters mochten stellen;

Overwegende dat zowel het strafonderzoek als alle andere omstandigheden der zaak uitwijzen dat het ongeval uitsluitend te wijten is aan de roekeloosheid, de vermetelheid of onhandigheid en dus aan de fout van de renners Loyez en Bauwens, die aan een onzin- nige snelheid de bocht, zoals deze zich daar bevond, genomen hebben om kost wat kost hun tegenstrevers te lossen; dat Loyez door de middelpuntvliedende kracht naar de buitenkant der baan gedreven werd, aldus tegen een paal terecht kwam en Bauwens, die hierdoor verblind werd, in zijn val meesleurde;

Overwegende dat de deelnemers steeds de volledige en onmiddellijke controle moeten behouden over hun koerstuigen, vooral wanneer het gaat om velo's, moto's, of auto's; dat de deelnemers er zelf moeten voor zor- gen steeds meester te blijven van deze tuigen, ten einde te voorkomen dat ze aan henzelf of aan derden schade berokkenen; (Douai 28.2.1928 onder Req. 29.6.1929. Gaz. Pal. 1929.2.567; Trib. Seine 20.1.1936. D.H. 1936, 174; Toulouse 15.12.1932. D. 1934.2.45 met nota van Jean Loup);

Overwegende dat uit dit alles volgt dat het ongeval niet aan de schuld van de inrichters te wijten is; dat ieder aanbod van bewijs van de hand dient gewezen als zijnde niet ter zake dienend en overbodig; dat de hoofd- vordering ongegrond is;

Overwegende dat evenmin enige schuld van de in vrijwaring gedaagden A. Smet en L. Laureys kan aan- genomen worden; dat trouwens waar de hoofdvor- dering ongegrond is, de oproeping in vrijwaring eveneens vervallen moet;

Om deze redenen :

De Rechtbank, Kamer van de Alleenrechtsprekende Rechter in burgerlijke zaken, gehoord de heer A. So- brie, eerste Substituut-Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies, alle verdere en tegenstrijdige be- sluiten verwerpende, verklaart de hoofdvordering en ook de vordering in vrijwaring ongegrond, en verwerpt ze beide;

Veroordeelt aanlegster tot al de gerechtskosten, met uitzondering nochtans der gerechtskosten, veroorzaakt door de oproeping in vrijwaring, die uitsluitend ten laste der gemeente Waasmunster gelegd worden;

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

“Rechtskundig Weekblad”

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

1e Kamer. — 2 Juni 1954.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M.M. Boeye en Helleputte.

Advocaten : Mrs Van Hille en Willemaers.

1. **Burgerlijke Rechtsvordering. — Verzet en hoger beroep samen ingesteld. — Betrekkelijke bevoegdheid krachtens art. 117 slot van het K. B. van 19 December 1939 op de gezinsvergoedingen.**
2. **Gezinsvergoedingen. — Toepassing van het K. B. van 19 December 1939 voor en na de latere wetwijzigingen.**

1. *Het adagium « Electa una via, non datur recursus ad alteram » is nergens in ons recht opgenomen. Zelfs onder de werking van artikel 455 oud Rv. (voor wijziging bij artikel 22 van het K.B. van 30 Maart 1936) werd aangenomen dat hoger beroep als bewarende maatregel samen met verzet kon worden ingesteld voor het geval dit laatste onregelmatig of te laat gedaan mocht worden verklaard.*

Krachtens artikel 117 slot van het K.B. van 19 December 1939 wordt de betrekkelijke bevoegdheid bepaald door de woonplaats van de persoon, aan wie de gezinsvergoedingen zijn of moeten worden uitbetaald, indien die persoon een ander is dan de belanghebbende arbeider, voor wat betreft door of tegen deze persoon ingestelde vorderingen.

2. *Zie verder het vonnis voor de toepassing van het K. B. van 19 December 1939 onderscheidenlijk vóór de wijzigingen bij het Wetsbesluit van 28 Februari 1947 en bij de wet van 27 Maart 1951 en daarna.*

Alg. Onderlinge Kas van Oost-Vlaanderen voor gezinsvergoedingen t/ Dewil en Barlé.

Gezien de processtukken en namelijk : 1) twee vonnissen bij verstek tussen partijen op 18 September en 2 October 1953 door de heer Vrederechter van het kanton Zoutleeuw uitgesproken, die bestreden werden : a) op 2 November 1953 bij exploit van verzet en b) op 27 November 1953 bij geboekt beroepsexploit van het ambt van deurwaarder Dotremont; 2) het tegensprekelijke vonnis op voormeld verzet op 8 Januari 1954 tussen partijen door de heer Vrederechter voornoemd uitgesproken, hetwelk insgelijks bestreden werd op 28 Januari 1954 bij geboekt beroepsexploit insgelijks van het ambt van deurwaarder Dotremont;

Overwegende dat beide beroepen respectievelijk onder de rolnummers 7636 en 7746 ingeschreven, verkocht zijn en dat het behoort ze, met het oog op een goede rechtsbedeling, samen te voegen en door één en hetzelfde vonnis erover uitspraak te doen;

Ontvankelijkheid van het beroep van 27 November 1953.

Overwegende dat het oud artikel 455 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering afgeschaft werd en vervangen werd door het Koninklijk Besluit nr 300 van 30 Maart 1936, artikel 22, dat het beroep de dato 27 November 1953 dienvolgens geldig tijdens de duur van de verzetstermijn kon aangetekend worden;

Overwegende dat het adagium « Electa una via, non datur recursus ad alteram » nergens vermeld is in het Wetboek van Burgerlijk Rechtsvordering, en niet meer tot het Burgerlijk Recht behoort (Depage, B. II, nr 885bis, Verbr. 27 Mei 1943, Pas. 1943, I, 207 en Noot; Leuven 14-2-1950, R.W. 1951-1952, 225);

Overwegende dat het trouwens terecht door de

meeste rechtspraak en rechtsleer aangenomen wordt dat zelfs onder de toepassing van het oud artikel 456, het beroep, ten titel van bewarende maatregel, samen met het verzet mocht aangetekend worden voor het geval dat dit laatste onregelmatig of laattijdig zou worden verklaard (Rép. Prat. Dr. Belge, V° Appel en matière civile et commerciale, n° 267 en 271 en aangehaalde rechtsleer en rechtspraak);

Overwegende verder dat voormeld beroep regelmatig is naar de vorm, tijdig werd ingediend en te dien opzichte insgelijks ontvankelijk voorkomt, wat trouwens niet wordt betwist;

Bevoegdheid ratione loci van de eerste rechter :

Overwegende dat het artikel 117 in fine van het Koninklijk Besluit de dato 19 December 1939 uitdrukkelijk bepaalt dat, indien de vergoedingen aan een andere persoon dan aan de belanghebbende arbeider zijn uitbetaald of moeten uitbetaald worden, de bevoegdheid de plaats betreffende, in zake vorderingen door of tegen deze personen, ingediend, dient overeen te komen met de localiteit waar deze woonachtig is;

Overwegende dat het blijkt dat de andere persoon bij voormeld artikel bedoeld ter zake eerste geïntimeerde is en dat haar woonplaats Budingen zijnde, de eerste Rechter bevoegd was om over de zaak te beslissen;

Grond der zaak :

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering tot doel had huidige appellante of een andere partij, die toen gedagvaard was, namelijk de Bijzondere Compensatiekas voor de Gemeentebesturen van België, te horen veroordelen tot betaling van het wezengeld dat beroepenen beweerden hun verschuldigd te zijn uit hoofde van de werkprestaties die haar eerste echtgenoot, Tutenel Joseph, geleverd had toen hij voor rekening van de firma Karel Joos en Zonen, ondernemers te Hamme, werkzaam was;

Overwegende dat bij voorbereidend vonnis de dato 18 September 1953 de eerste rechter verstek verleende tegen huidige appellante en de zaak naar de zitting van 2 October 1953 verzond;

dat bij eindvonnis de dato 2 October 1953 de eerste rechter de Bijzondere Compensatiekas voor de Gemeentebesturen van België buiten de zaak stelde zonder kosten en huidige appellante bij verstek veroordeelde aan geïntimeerden de som te betalen van 22.150 fr.;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit de dato 19 December 1939 houdende samenordening der wetten op de kindertoeslagen en aangevuld door de Besluitswet van 28 Februari 1947, gewijzigd werd door de wet van 27 Maart 1951, die in werking trad, wat de artikelen 50 tot 58 betreft, die ter zake toepasselijk zijn, op 1 April 1951, dat huidige geval dienvolgens onder vigueur valt van twee afzonderlijke perioden die afzonderlijk dienen onderzocht :

I. Periode van 16 Juli 1949 tot 1 April 1951.

Overwegende dat er ter zake toepassing moet gedaan worden van artikel 56bis van de oude wetgeving, dat dit artikel namelijk naar de artikelen 57 en 59 verwijst, die insgelijks van toepassing zijn;

Overwegende dat het blijkt dat de laatste werkgever van de echtgenoot van eerste beroepene lid was van de Algemene Compensatiekas voor gezinsvergoedingen van Oost-Vlaanderen, dat geïntimeerden dienvolgens krachtens artikel 56bis voormeld, principieel gerechtigd zijn appellante aan te spreken voor de

gevorderde bijslag ten gunste van het weeskind, dat eerste geïntimeerde van haar huwelijk met haar overleden echtgenoot, Tutenel Joseph, weerhield:

Overwegende dat het insgelijks bewezen wordt door de bestanddelen der zaak dat Tutenel Joseph aan de door artikel 57b van voormelde oude wetgeving gestelde vereiste beantwoordt, dit is dat hij minstens gedurende 150 dagen op de 365 dagen, die de datum voorafgingen waarop hij pensioengerechtigd werd wegens een dienstcontract werkelijk was tewerkgesteld geworden, dat hij immers van 9 Mei 1949 tot 16 Juni 1949 voor rekening van de firma Karel Joos arbeidde en tevens sinds November 1948 onvrijwillig werkloos was en dienvolgens krachtens artikel 54 lid 4 van het Koninklijk Besluit de dato 12 December 1939 met een tewerkgestelde loontrekkende arbeider gelijkgesteld;

Maar overwegende dat het niet bewezen wordt dat Tutenel Joseph wegens een dienstcontract werkelijk was tewerkgesteld minstens gedurende de helft van de tijd waarover hij een beroep uitoefende;

dat hij immers op 20 Maart 1919 geboren is en dat, zelfs in de veronderstelling dat hij slechts op 20 jaar, dit is in 1939 zijn loopbaan begon, het uit geen enkel bestanddeel der zaak blijkt dat hij vóór 1947 ooit een dienstcontract zou hebben aangegaan, dat het dienvolgens blijkt dat hij bij zijn overlijden, 16 Juli 1949, op een periode van meer dan 10 jaar slechts minder dan 3 jaar als loontrekkende zou hebben gearbeid;

Overwegende dat het hieruit insgelijks blijkt dat Tutenel Joseph geen «gewoonlijke» loonarbeider was bij zijn overlijden, dit is krachtens het oud artikel 59, lid 4, een persoon, die gewoonlijk werkelijk meer dan 100 dagen per jaar of meer dan 4 uren per dag arbeid voor rekening van een of meerdere aan de wet onderworpen werkgevers;

Overwegende dat op grond van de oude wetgeving, die tot 1 April 1951 in voege is gebleven, geïntimeerden dienvolgens niet gerechtigd zijn tegen appellanten op bijslag aanspraak te maken;

II. Periode van 1 April tot 1 September 1953.

Overwegende dat het oud artikel 56bis, (besluitwet de dato 28 Februari 1947, artikel 5), gewijzigd werd door het artikel 29 van de wet van 27 Maart 1951, dat vanaf 1 April 1951 van toepassing is;

Overwegende dat het vanaf deze datum evenmin blijkt dat geïntimeerden op kinderbijslag aanspraak mag maken;

dat noch lid 1, noch lid 2 van voormelde wet immers toepasselijk zijn daar, zoals hierboven gezegd, Tutenel Joseph niet als «gewoonlijke» loonarbeider kon aangezien worden, dat bij toepassing van het artikel 59, lid 4, naar hetwelk het nieuw artikel 56bis verwijst de bij voormelde leden voorziene bijslagen ter zake door appellanten niet dienen uitgekeerd te worden;

Overwegende dat het bovendien niet blijkt, zoals hier boven vermeld, dat, wat lid 2 van voormeld artikel 56bis betreft, Tutenel Joseph die een beroepsloopbaan heeft gehad van minder dan 20 jaar, krachtens een dienstcontract is tewerkgesteld geworden gedurende ten minste de helft van die loopbaan;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering, in zoverre zij tegen huidige appellanten is gericht, dienvolgens ongegrond is;

Ontvankelijkheid van het beroep de dato 28 Januari 1954.

Overwegende dat dit beroep regelmatig voorkomt, tijdig werd ingediend en onvankelijk is, wat te dien opzichte trouwens niet wordt betwist;

Grond der zaak:

Overwegende dat de eerste rechter met reden het verzet van appellante de dato 2 November 1953 tegen de vonnissen op 18 September en 2 October 1953 uitgesproken, dit laatste op 30 October 1953 betekend, niet ontvankelijk heeft verklaard;

Overwegende immers dat artikel 20 van het Wetboek van Burgerlijk Procesrecht voorziet dat het verzet voor de eerstkomende zitting dient betekend te worden, dit is ter zake voor de zitting van 6 November 1953, dan wanneer in strijd met deze beschikking het verzet voor de zitting van 20 November 1953 betekend werd zonder dat appellante om het even welke geldige reden inriep van aard de vaststellingen op deze latere datum te verrechtvaardigen;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Alle verdere besluiten van de hand wijzende;

Voegt wegens verknochtheid de zaken in beroep, respectievelijk onder de rolnummers 7636 en 7746 ingeschreven, samen;

Verklaart het beroep de dato 27 November 1953 tegen de verstekvonnissen de dato 18 September en 2 October 1953 ontvankelijk en gegrond, doet dienvolgens beide vonnissen teniet, wijzigende en beslissende zoals de eerste rechter had moeten beslissen, verklaart de oorspronkelijke vordering, in zoverre zij tegen huidige appellante is gericht, niet gegrond en wijst ze af;

Verklaart het beroep de dato 28 Januari 1954 tegen het vonnis op verzet de dato 8 Januari 1954 ontvankelijk doch ongegrond en wijst het af;

verwijst appellante in de kosten van het verzet, in deze van het vonnis de dato 8 Januari 1954 en in deze van het beroep tegen voormeld vonnis;

Verwijst geïntimeerden in de andere gedingskosten.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

3e Kamer. — 18 Juni 1954.

Voorzitter: M. De Haes.

Rechters: M.M. Janssens en Herbosch.

Referendaris: M. Naulaerts.

Advocaten: Mrs Schöller en Van Alsenoy.

Handelskoop. — Beding van bepaalde verkoopprijs. — Aansprakelijkheid van de derde-prijsbederver uit onrechtmatige daad. — Recht op het merk. — Niet-toelaatbaarheid van lijfswang. — Wel toelaatbaarheid van vooruit begrote schadevergoeding wegens niet-voldoening aan veroordeling.

De wettigheid van het beding, waarbij de afnemer zich verbindt tegen een door de leverancier bepaalde prijs te verkopen, wordt thans algemeen aanvaard, voor zover de producenten dit middel aanwenden tot wettige doeleinden, nl. een billijke aflossing van hun onkosten te verzekeren, de kwaliteit en de goede naam van het product te verdedigen, een redelijke winst te verzekeren, kleine neringdoenden en grote warenhuizen op gelijke voet te stellen, de vastheid van de markt te beschermen tegen de handelingen van prijsbedervers, alle doeleinden welke geenszins tegen de openbare orde indruisen

en noch anti-sociaal noch als anti-economisch kunnen worden aangemerkt; economisch moet de prijshandhaving als een noodzakelijkheid voor de handel in merkartikelen worden beschouwd.

Wanneer de prijshandhaving uitgaat van een organisatie van producenten, behoeft het beding alleen nietig te worden verklaard, indien het een kunstmatige verhoging van de prijzen der koopwaren verwekt en het maken van een woekerwinst beoogt.

De bepaalde prijs moet ook worden in acht genomen door een koopman, die tengevolge van een lek in de verkooporganisatie zich de waren zonder enige contractuele beperking heeft weten te verschaffen, indien hij weet dat hij ze onmiddellijk betreft van een persoon, die zijn verplichting uit overeenkomst schendt; hij moet dan worden beschouwd als medeplichtig aan de overtreding van die verplichting. De kleinhandelaar, die niet ontkent bekend te zijn met de verkoopsvoorwaarden (bepaalde prijs) en dus ook weet dat geen enkele afnemer het product onder de vastgestelde prijs mag verkopen, maakt zich schuldig aan een onrechtmatige daad door bewust gebruik te maken van de omstandigheid dat bepaalde handelaren zich wederrechtelijk onttrekken aan de te dien aanzien tegenover de producenten op zich genomen verplichtingen; die kleinhandelaar maakt zich schuldig aan een onrechtmatige daad en concurreert op een wijze, welke indruist tegen de zorgvuldigheid die hij tegenover de belangen van de producenten en van de concurrenten, die hun verplichtingen jegens de producenten naleven, behoort in acht te nemen.

Deze mening is niet in strijd met het volledige recht van beschikking over een zaak, hetwelk aan de eigenaar toekomt, welk recht medebrengt dat hij ze kan van de hand doen tegen de prijs, die hem goeddunkt; de afnemer mag inderdaad niet over het hoofd zien, dat zo hij vrij over de materialiteit van het voorwerp mag beschikken, hij niet het recht op het merk verkrijgt, dat aan dit voorwerp is gehecht. Bij verkoop van merkartikelen gaat het recht op het merk geenszins op de afnemer over; deze bekomt slechts een tijdelijk en beperkt detentierecht op het merk en is verplicht als tegenprestatie o.m. de prijzen te handhaven. De eigenaar van het merk is gerechtigd dit op te vorderen in handen van de derde-verkrijger, en het wederrechtelijk gebruik daarvan te doen ophouden. Aan de prijsbederver, die zijn detentierecht mocht invoeren, kan hij met vrucht de niet-naleving van diens verbintenis tegenwerpen om zijn eigen verplichting om het merk ter beschikking te stellen op te schorten.

Geen enkele wetsbepaling laat aan de rechter toe te veroordelen tot een dwangsom; de rechter kan echter de schade, welke de schuldeiser zal lijden bij eventuele niet voldoening aan het veroordelend vonnis, vooruit begroten. De rechter kan evenwel niet een vordering tot betaling van een bepaald bedrag per dag toewijzen voor het geval dat de veroordeelde zijn ongeoorloofde praktijken mocht voortzetten. Dan zou een bijkomende schadevergoeding kunnen gevorderd worden.

N.V. Ets. Jacques Neefs e.a. t/ A. Willems.

Overwegende dat de gedaagde, na van de Vereniging tot Bescherming van de Wijn- en Likeurmerken («E.D.V.I.L.») te hebben vernomen, dat hij van alle leveringen verstoken zou blijven, omdat hij stelselmatig de opgelegde prijzen niet eerbiedigde, 21 Januari

1952 zich jegens de Vereniging voornoemd bereid heeft verklaard het braderen van de gereglementeerde producten van de bij die Vereniging aangesloten leden voor een tijdperk van één maand stop te zetten, mits de Vereniging een gelijkaardige verbintenis van de in zijn buurt gevestigde detaillanten bekam; dat na verloop van die termijn de gedaagde is voortgegaan met het braderen der prijzen; dat 24 Mei 1952 de Vereniging andermaal besliste alle verdere leveringen stop te zetten; dat 16 December 1952 er door deurwaarder werd vastgesteld, dat de gedaagde verscheidene producten van de leden van de Vereniging «E.D. V.I.» onder de opgelegde prijzen te koop stelde en verkocht;

Overwegende dat bij exploten van 26 Maart 1953 (1) de N.V. Ets. Jacques Neefs, (2) de V.o.g.n F. X. De Beukelaer, (3) de vennootschap bij wijze van enkele geldschieting «Picon & Cie» en haar algemene agentesse in België de N.V. Etablissements R. B. Beaumaine, (4) de N.V. Etablissements Georges Fourcroy & Fils, als exclusieve agentesse van de eigenaars van het handelsmerk «Gordon's Dry London Gin», (5) de vennootschap bij wijze van enkele geldschieting «Dumont Frères & Cie», (6) de P.v.b.a. Biscuit Dubouché et Cie - Laporte Biscuit & Cie Succ. en haar algemene agentesse in België de vennootschap bij wijze van enkele geldschieting R. Van der Meulen & Co, alle aangesloten leden van de Vereniging «E.D. V.I.L.», en (7) de Vereniging zonder winstbejag «De Eendracht», de gedaagde hebben gedagvaard ten einde bij vonnis, uitvoerbaar bij voorraad, te worden veroordeeld om wegens contractbreuk, althans wegens medeplichtigheid aan contractbreuk, gepleegd door de leverancier, van wie hij de producten onder de vastgestelde prijs betreft, aan ieder van de eiseressen te betalen een schadevergoeding van 50.000 frank met en benevens een vergoeding van 330 frank per dag, totdat de gedaagde zal ophouden de merkartikelen van de eiseressen onder de vastgestelde prijzen te verkopen of te koop te stellen, alles met de renten en de proceskosten en machtiging van de eiseressen tot publicatie van het te vellen vonnis in twee dagbladen op kosten van de gedaagde; dat die eisen zijn verknocht en dienen te worden samengevoegd;

Overwegende dat en «De Eendracht» en de leden van de Vereniging «E.D.V.I.L.» ontvankelijk zijn in hun vorderingen; dat die vorderingen zich niet vermengen, nu de leden van de Vereniging «E.D.V.I.L.» handelen tot vrijwaring van hun rechten als eigenaars of algemene agenten van eigenaars van wijn- en likeurmerken (waartoe niet is vereist, dat de uitheemse eigenaars een nederzetting in België hebben), terwijl «De Eendracht» handelt tot vrijwaring van het belang, dat de bij haar aangesloten detaillanten hebben bij de prijshandhaving van merkartikelen;

Overwegende dat de wettigheid van het beding, waarbij de afnemer zich verbindt tegen een bepaalde prijs te verkopen, thans algemeen door de rechtsleer en de rechtspraak wordt aanvaard, voor zover de producenten dit middel aanwenden tot wettige doeleinden, nl. een billijke aflossing te verzekeren van hun onkosten, de kwaliteit en de faam van het product te verdedigen, een redelijke winst te verzekeren, kleine neringdoenden en grote magazijnen op gelijke voet te stellen, de stabiliteit van de markt te beschermen tegen de ondernemingen van bradeurs, enz., alle doeleinden welke geenszins tegen de openbare orde indruisen en noch als anti-sociaal, noch als anti-economisch kunnen worden bestempeld; dat op economisch gebied de prijshandhaving als een inherente noodzakelijkheid van de handel in merkartikelen is te beschouwen;

Dat, wanneer de prijshandhaving uitgaat van een coalitie, het beding slechts nietig behoeft te worden verklaard, indien het een kunstmatige verhoging in de prijzen der koopwaren verwekt en het behouden van een woekerwinst beoogt; dat door de gedaagde niet is gesteld, veel minder nog bewezen, dat door de Vereniging tot Bescherming van de Wijn- en Likeurmerken bij de vaststelling van haar prijzen zodanig ongeoorloofd doel wordt beoogd (Fredericq, Droit Commercial Belge, II, n° 192; Van Ryn, Principes de Droit Commercial, I, n° 242);

Overwegende dat de verbintenis van 21 Januari 1952 slechts een voorwaardelijke verbintenis was; dat de eiseressen wel hebben beweerd, dat zij er zijn in geslaagd door de naburige concurrenten van de gedaagde een « uitdrukkelijke en onvoorwaardelijke » verbintenis te doen ondertekenen, doch dat zij in gebreke zijn gebleven het bewijs van dusdanige verbintenis vanwege de vier detaillanten, vermeld in het niet-gedateerd schrijven van « E.D.V.I.L. » van einde Januari 1952, over te leggen; dat derhalve de voorwaarde niet vervuld kan worden geacht en de vorderingen op contractueel gebied grond missen;

Overwegende dat de vraag is, of de prijsbepaling ook moet worden nageleefd door een verkoper, die tengevolge van een lek in de verkoopsorganisatie zich de waren zonder enige contractuele beperking heeft weten te verschaffen;

Dat de bevestigende mening heden weinig tegenspraak ondervindt in de rechtsleer en de rechtspraak, indien de verkoper weet dat hij de artikelen onmiddellijk betreft van een persoon die zijn contractsplicht schendt; dat hij alsdan wordt beschouwd als medeplichtig aan de overtreding van een contractuele verbintenis; dat ten anderen een detaillant (die niet loochent de verkoopsvoorwaarden met vastgestelde prijs te kennen en dus ook weet, dat geen enkel afnemer het product onder de vastgestelde prijs mag verkopen) door bewust gebruik te maken van de omstandigheid, dat personen, die in de verkoopsorganisatie van de producent een rol spelen, zich wederrechtelijk onttrekken aan hunne te dien aanzien tegenover de producenten op zich genomen verplichtingen, zich schuldig maakt aan een aquilische fout en concurreert op een wijze, welke indruist tegen de zorgvuldigheid, die hij tegenover de belangen van de producenten en de concurrenten, die hun verplichtingen jegens de producenten naleven, in acht hoeft te nemen (Fredericq, loc. cit., n° 195; Van Ryn, loc. cit., n° 229-242; Limpens, Prijshandhaving buiten contract bij verkoop van merkartikelen, n° 88 & sqq., n° 153 & sqq.);

Overwegende dat de gedaagde nu wel aanvoert, dat deze opvatting niet verenigbaar is met het volledig recht van beschikking over een voorwerp, hetwelk de eigenaar van dat voorwerp toekomt, een recht dat medebrengt dat de eigenaar het van de hand kan doen tegen een prijs, die hem goed dunkt; doch dat de gedaagde hierbij over het hoofd ziet dat, bijaldien ook hij vrijelijk over de materialiteit van het voorwerp mag beschikken, hij de eigendom niet verkrijgt van het merk, dat aan dit voorwerp is gehecht; dat het recht van de producent op zijn merk is een eigendomsrecht; dat, bij verkoop van merkartikelen, het eigendomsrecht op het merk geenszins op de afnemer overgaat; dat deze enkel een tijdelijk en beperkt detentierecht over het merk verkrijgt en als tegenprestatie o.m. de prijzen hoeft te handhaven; dat het detentierecht van afnemer aan een derde kan worden overgedragen; dat, aangenomen zelfs dat de correlatieve verplichting tot prijshandhaving niet ambtshalve, op de derde-verkrijger overgaat en dat deze, bij gebrek aan uitdrukkelijke instemming, door het prijs-

beding niet gebonden kan worden geacht, de eigenaar van het merk evenwel is gerechtigd om zijn merk te revindiceren in handen van de derde-verkrijger en het wederrechtelijk gebruik er van te doen ophouden; dat hij de prijsbederver, die van een detentierecht zou gewagen, met succes de niet-naleving van de tegenprestatie kan tegenstellen om zijn eigen verplichting, n.l. het ter beschikking stellen van het merk, op te schorten (Limpens, loc. cit., n° 216 & sqq.);

Overwegende dat de gedaagde, zich beroepende op het beginsel der goede trouw bij de tenuitvoerlegging van overeenkomsten heeft aangevoerd, dat de producenten zelve voor een verkoopsorganisatie, die een onvoorwaardelijk en lekloos stelsel vormt, met werkelijke beteugeling van alle inbreuken, hoeven te zorgen en niet zijn gerechtigd om de gedaagde alléén aan te vallen, zolang zij zelve zich niet aan de vastgestelde tarieven houden en dulden, dat andere detaillanten of grote magazijnen straffeloos de markt vernoeien;

Dat dit middel in feite niet is gegrond; dat vooreerst de tarieven van de wijn- en likeurfabrikanten doorgaans reducties voorzien voor de aankopen van grote hoeveelheden; dat de kortingen, welke op grond van die tarieven worden toegestaan, de winstmarge van de detaillanten ruimer maken; dat deze hieraan geen grond kunnen ontleen om aan hun verbintenissen wat betreft de prijzen bij de verkoop aan de gebruiker te tornen; dat vervolgens uit de door de eiseressen overlegde correspondentie afdoend is gebleken, dat voor de verenigingen E.D.V.I.L. en « De Eendracht » geen moeite wordt gespaard om zo bij de grote magazijnen als bij de kleine neringdoenden de bradage te keer te gaan, de inbreuken op te sporen en te beteugelen; dat men die verenigingen geen grief kan maken, indien zij eerst beproeven ontrouwe detaillanten tot nakoming van hun verplichtingen te overreden en slechts drastische maatregelen treffen ten opzichte van recidivisten, die niet naar rede willen luisteren; dat ten slotte regelmatige detaillanten willens of onwillens prijsverminderingen toestaan, omdat zij in de buurt wonen van een prijsknoeier van beroep, en het wellicht kan volstaan deze aan te spreken, opdat de markt weer gezond zou worden; dat men van de eiseressen niet redelijk kan vergen, dat zij ineens alle prijsbedervers, toevallige of verstokte, in rechte zouden aanspreken;

Dat de geringheid van de door de gedaagde toegestane prijsverminderingen ten deze niets kan afdoen; dat geringe prijsverminderingen noodzakelijk aanleiding geven tot grotere prijsverminderingen vanwege de andere detaillanten; dat een doorgedreven concurrentie ten gevolge heeft en het bederf van het handelsmerk en de ondergang van de kleinhandel; dat de eiseressen er derhalve belang bij hebben het vernoeien der prijzen in de kiem te smoren;

Overwegende dat de eiseressen schade hebben geleden door gedaagde's handelwijze; dat prijsbederving de verkoopsorganisatie van de eiseressen noodwendig verstoort, geschikt is om het publiek argwaan te doen opvatten ten opzichte van de producten der eiseressen en het vertrouwen van de bona fide detaillanten in de eiseressen in gevaar brengt; dat de winkeliers, die trouw hun verplichtingen naleven, bij gemis aan de normale verdiensten hun door de vastgestelde prijzen verzekerd, geen noemenswaardig belang meer hebben bij het verkopen van gebradeerde merkartikelen en deze dan ook verwaarlozen; dat bovendien de handelwijze van de gedaagde de organisatie van de eiseressen in kwade geur brengt, omdat in de mening van het publiek en de verdelers de eiseressen niet bij machte zijn haar verkooppolitiek te doen eerbiedigen; dat de

eiseressen zijn genooddaakt een bijzonder toezicht in te richten om de overtredingen op te sporen en tegen te werken en daarvoor buitengewone onkosten moeten doen;

Dat, gelet op al deze omstandigheden en op het feit, dat de gedaagde spijs herhaalde aanmaningen en een deurwaardersbevinding, zijn ongeoorloofde handelwijze doordreef, de door ieder van de eiseressen-producenten geleden schade billijkerwijze op 1.000 frank mag worden begroot; dat de vereniging «De Eendracht» en de eiseressen-algemene agentessen van geen bijzondere schade hebben doen blijken, weshalve de toekenning van 1 frank schadevergoeding te haren opzichte kan volstaan;

Overwegende dat geen enkele wetsbepaling de rechter toelaat zijn uitspraak te bekrachtigen door een veroordeling tot een geldsom, opgelegd als dwangmiddel of als bedreiging, dat het de rechter evenwel vrijstaat de schade, welke de schuldeiser zal onder vinden bij niet-tenuitvoerbrenning van de uitgesproken veroordeling, vooruit te begroten; dat de rechter nochtans niet kan ingaan op een vordering tot betaling van 300 frank per dag «totdat de gedaagde zal ophouden de merkartikelen van ieder der eiseressen onder de opgelegde prijzen te verkopen of te koop te stellen», nu zodanige vordering vooruit onderstelt, dat de gedaagde ook voor een gerechtelijke terechtwijzing ongevoelig zal blijven; dat, mocht na de uitspraak van het vonnis blijken, dat de gedaagde zijn ongeoorloofde praktijken doordrijft, de eiseressen gerechtigd zullen zijn of een bijkomende schadevergoering te vorderen; doch dat er geen aanleiding bestaat om van nu af de schade vast te stellen welke de eiseressen van eventuele en onbepaalde overtredingen zouden kunnen ondervinden (De Page, III, n^{rs} 162, 163, 164);

Overwegende dat uit het vorenstaande volgt, dat de reconventionele eis van de gedaagde, tot betaling van een schadevergoeding van 50.000 frank door ieder der eiseressen, van alle grond is ontbloot; dat de gedaagde volmondig heeft toegegeven, dat hij de prijzen van de gereguleerde producten van de eiseressen kent en dat hij die producten onder die prijzen heeft verkocht en verkoopt; dat zijn verbintenis van 21 Januari 1952 «het braderen gedurende één maand stopt te zetten», dienaangaande een afdoend bewijs bijbrengt; dat derhalve de leden van «E.D.V.I.L.» ten volle zijn gerechtigd om de ophouding van dit wederrechtelijk gebruik van hun handelsmerken te eisen en alle leveringen op te schorten, totdat de gedaagde zijn correlatieve verplichting tot prijshandhaving gestand zal doen;

Gezien de artikelen 2, 34, en 40 van de wet van 15 Juni 1935;

Voegt de zeven samenhangende rechtszaken, ingeschreven sub n^{rs} 47800, 47801, 47802, 47803, 47804, 47805 en 47808 van de algemene rol, samen.

Rechtdoende,

Verklaart de eiseressen ontvankelijk in haar vorderingen; veroordeelt de gedaagde om aan ieder van de eiseressen (1) Ets. Jacques Neefs, (2) V.o.g.n. F. X. De Beukelaer, (3) Venn. bij wijze van enkele geldschieting «Picon & Cie», (4) Venn. bij wijze van enkele geldschieting «Dumont Frères & Cie», (5) P.v. b.a. Biscuit Dubouché et Cie - Laporte Biscuit & Cie Succ., te betalen de van 1.000 frank, en aan ieder van de eiseressen (1) N.V. Etablissements R. B. Beaumaine, (2) N.V. Etablissements Georges Fourcroy & Fils, (3) Venn. bij wijze van enkele geldschieting R.

Van der Meulen & Co. (4) Vereniging zonder winstbejag «De Eendracht» te betalen de som van één frank, alles met de gerechtelijke interesten sedert 26 Maart 1953; ontzegt het meerdere geëiste; ontzegt de eis tot betaling van 300 frank per dag, «totdat de gedaagde zal ophouden de merkartikelen van ieder der eiseressen onder de opgelegde prijzen te verkopen of te koop te stellen»; ontzegt de reconventionele eis; machtigt de eiseressen het onderwerpelijk vonnis naar keuze onder de rubriek «Gerechtelijk Herstel» bekend te maken in twee Belgische dagbladen op kosten van de gedaagde en veroordeelt de gedaagde om die kosten, alsmede de gebrulijke kosten van vertaling van het vonnis, aan de eiseressen te vergoeden op vertoon van de kwijtingen van de uitgevers of drukkers en de vertaler; verwijst de gedaagde in de proceskosten tot de uitspraak aan ieder van de eiseressen sub I, II, IV, V en VII op 500 frank, aan de zijde van eiseressen sub II op 500 frank en aan de zijde van eiseressen sub VI op 500 frank begroot; verklaart dit vonnis, behoudens de verwijzing in de kosten, uitvoerbaar niet-teenstaande elke voorziening en zonder borgtocht.

NOOT: In dezelfde zin is op dezelfde dag door dezelfde Rechtbank beslist in de zaak van de groten-deels zelfde eisers tegen L. Van Dessel met dit verschil, dat het hier ging om de contractuele verbintenis van de afnemer.

VREDEGERECHT TE GENT

1e Kanton. — 12 Februari 1954.

Rechter: M. Claeys.

Advocaten: Mrs. Huybrechts (Antwerpen) en Van Hille.

1. Verjaring. — Schuldherkenning. — Vereisten waarvan deze moet voldoen om de verjaring te stuiten.
2. Strafbeding. — In casu nietig als zijnde in strijd met de openbare orde.

1. De erkenning der schuld behoeft om de verjaring krachtens art. 2248 B.W. te stuiten niet in een bepaalde vorm te geschieden; zij moet echter op zijn minst duidelijk zijn en mag geen enkele twijfel overlaten omtrent de werkelijkheid der schuld. De betekenis van de schuldbekentenis staat steeds ter beoordeling van de rechter.

Een voorwaardelijke schulderkenning is niet een besliste schulderkenning en stuit derhalve de verjaring niet.

2. Een strafbeting, waarbij de schuldenaar zich heeft verplicht een vrij hoog bedrag te zullen betalen in geval van oproeping in verzoening voor de Vrederechter en van dagvaarding ter terechtzitting is in strijd met de openbare orde en dus nietig. Een dergelijk strafbeting is immers van aard het recht van verdediging te krenken doordat het de schuldenaar kan aanzetten om af te zien van zijn recht om zich te verdedigen en zich te beroepen op art. 1244 B.W., dat een bepaling van openbare orde is, die aan de ongelukkige en te goeder trouw zijnde schuldenaar toelaat om redelijke uitstellen te verzoeken.

Speciale Onderlinge Kas van Diamantnijverheid t/Bauwens.

Overwegde dat de vordering strekt tot betaling van 11.635,70 fr. bijdragen, bijlagen en straffen ten behoeve van aanlegster in verband met de periode 1e semester 1942 tot en met 1e semester 1949;

Overwegende dat de verweerster de vijfjarige verjaring inroept ;

Overwegende dat de dagvaarding gedagtekend is 19-12-53 en derhalve slechts de bedragen in verband met het 2e halfjaar 1948 en 2e halfjaar 1949 niet verjaard zijn, dit wil zeggen 932 en 1032, samen 1964 fr. ;

Overwegende dat aanlegster beweert dat de verjaring nochtans niet opgaat, omdat de verweerster op een datum, die zij niet bepaalt, ontslag gegeven heeft en zij samen met dit ontslag een verklaring getekend heeft, die een schuldbekentenis zou bevatten; dat zij concludeert dat de bekentenis de verjaring stuit bij toepassing van art. 2248 B.W. ;

Overwegende dat aanlegster bedoelde verklaring niet voorlegt, doch dat alles laat vermoeden dat de verweerster de gebruikelijke belofte getekend heeft, d. w. z. : (zij) verklaart al de vereiste bijdragen voor de verlopen kwartalen te hebben betaald en verplicht zich al de nog tot op de vertrekdatum verschuldigde bijdragen onmiddellijk en op eerste aanvraag te betalen ;

Overwegende dat de schuldbekentenis, die de verjaring stuit alle vormen mag hebben, doch ten minste duidelijk moet zijn en geen enkele twijfel moet overlaten nopens de werkelijkheid van de schuld, en zulkdanige bekentenis steeds onderworpen blijft aan het oordeel van de rechter ;

Overwegende dat alhier opmerkelijk is dat bedoelde verklaring in algemene bewoordingen gesteld is en slechts de betekenis heeft van een verbintenis te zullen betalen wat eventueel nog als debet-saldo zou kunnen geboekt zijn; dat de verbintenis die onderworpen is aan een voorwaarde geen vaste bekentenis is en derhalve de verjaring niet stuit ;

Overwegende dat een bedrag van 50 + 500 frank, samen 550 fr. gevorderd wordt krachtens strafbedingen in geval van dagvaarding in verzoening voor de vrederechter en dagvaarding ter zitting, zoals voorzien wordt bij art. 33bis en ter van het reglement van de kas ;

Overwegende dat bedoelde strafbedingen van aard zijn om het recht van verdediging te krenken; dat inderdaad de bedreiging in ieder geval een vrij hoog bedrag te moeten betalen van aard is om de schuldenaar aan te zetten om af te zien van zijn recht om zich in rechte te verdedigen en de bepaling van openbare orde in te roepen, die aan de ongelukkige en te goeder trouw zijnde schuldenaar toelaat matige uitstellen te vragen op grond van artikel 1244 B.W. ;

Overwegende dat die strafbedingen, die in strijd zijn met de openbare orde, als nietig dienen te worden aangemerkt (Brussel 8-5-1952 J.T. 1954 bl. 10) ;

Op die gronden, wij Vrederechter, recht doende op tegenspraak en in eerste aanleg ;

Veroordelen verweerder aan aanlegster te betalen de, som van 1964 fr. bijdragen en bijslagen in verband over het 2de halfjaar 1948 en het 1ste halfjaar 1949 ;

Wijzen het meer gevorderde af, als ongegrond ;
Veroordelen verweerster in één derde der kosten.

Vlaamse Juristen,

Abonneert U op het

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

F. VAN GOETHEM - W. LEEN - R. GEYSEN, *Sociaal Zekerheidsrecht*, N. V. Standaard-Boekhandel, Antwerpen, Brussel, Gent, Leuven. - 1954. - 717 p.

De juristenwereld heeft al te lang dergelijk boek moeten ontberen, opdat wij om zijn verschijnen niet zeer gelukkig zouden zijn. Het gebied van het sociaal zekerheidsrecht is voor de meeste juristen een doolhof waarvan enkele paden wel door de praktijk gekend zijn, doch waarvan zo weinigen zich een nauwkeurig en volledig overzicht kunnen vormen.

Juist dit algemeen overzicht van al wat betrekking heeft op het sociaal zekerheidsrecht wordt in dit boek op voortreffelijke wijze geboden. Drie bekende specialisten in deze tak van het recht hebben in samenwerking dit boek tot stand gebracht en elk van hen heeft er het deel van bewerkt waarmede hij het best vertrouwd was, zodat het geheel gegroeid is tot een wetenschappelijk werk van hoge standing en tot een gids voor de praktijk die in betrouwbaarheid en volledigheid door geen andere wordt overtroffen.

In onze Belgische rechtsliteratuur bezaten wij tot nog toe geen werk van die aard, noch in het Frans noch in het Nederlands. Wel verschenen er over afzonderlijke sociaal-rechtelijke vraagstukken menigvuldige monografieën en ook werd er wel eens beproefd, in vulgariserende zin, een korte synthese uit te werken, doch een wetenschappelijk verantwoorde verhandeling van heel het gebied van het sociaal zekerheidsrecht ontbrak nog steeds. Dit is volkomen begrijpelijk. De stof is nog zo jong, zij bevindt zich nog zo volledig in de groeiperiode en is nog zozeer onderhevig aan voortdurende verandering dat er een grote moed en zelfs in zekere mate enige roekeloosheid vereist zijn om een grondige studie van dit zo beweeglijk geheel uit te werken. De auteurs hebben inderdaad te vrezen dat hun werk na korte tijd zal verouderd zijn. Zij geven zich hiervan ten volle rekenschap. « Zoals het stelsel van de sociale zekerheid zich thans voordoet, heeft het nog niet zijn vaste vorm bereikt ... Het stelsel kwam slechts een definitief karakter voor wat betreft het principe maar een voorlopig karakter wat betreft zijn modaliteiten ... Het probleem van de hervorming der sociale zekerheid blijft aan de orde » (blz. 48-49). Dat de schrijvers het waagden in deze voorwaarden over het thans bestaande systeem een boek van 700 blz. uit te werken stemt ons ten hunnen opzichte tot bewondering en dankbaarheid, want niets zal meer bijdragen tot een juist begrip van het sociaal zekerheidsrecht en tot zijn gezonde evolutie in de toekomst dan een precies en volledig overzicht van al wat op dit gebied tot op heden werd verwezenlijkt en de studie van de menigvuldige juridische vraagstukken die zich bij de toepassing van het sociaal zekerheidsrecht voordoen.

De drie auteurs respectievelijk gespecialiseerd in het hoger onderwijs van het sociaal recht, in de hogere administratieve leiding van de Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid en in de arbeidsmagistratuur waren de aangewezen personaliteiten om de aangevatte taak tot een goed einde te brengen. Hun talrijke en zozeer gewaardeerde publicaties op sociaalrechtelijk gebied boden ons de waarborg dat hun gezamenlijke onderneming tot een merkwaardig resultaat zou leiden.

Het meest uitgebreide stuk van het boek werd bewerkt door de heer W. Leen, namelijk heel de titel I, (344 blz.), waarin het in voege zijnde stelsel der « so-

ciala zekerheid» wordt bestudeerd. Niet het minst interessante deel van deze verhandeling vormen de «algemeenheden» waarin bepalingen worden gegeven en essentiële begrippen worden ontwikkeld die aan heel het stelsel ten grondslag liggen, waar we tevens de historiek vinden van de evolutie der sociale zekerheid in het algemeen en bijzonder in ons land en waarin de beschouwingen voorkomen die de auteur wijdt aan de financiering der sociale verzekering. In een volgend hoofdstuk doorgrondt de heer Leën het algemeen stelsel van sociale zekerheid voor loonarbeiders, zoals het in België thans in voege is met de volledige activiteit van de «Rijksdienst voor Maatschappelijke Zekerheid». Hierbij komen de vele juridische vraagstukken te pas die in de laatste jaren in de jurisprudentie zo fel omstreden zijn geworden en die meest allen thans tot een definitieve oplossing zijn gekomen.

Achtereenvolgens worden dan behandeld: de kinderbijslag, de verzekering tegen ziekte en invaliditeit, de ouderdoms- en overlevingsverzekering voor arbeiders en bedienden, het jaarlijks verlof en uiteindelijk de tweezijdige en meerzijdige internationale overeenkomsten afgesloten door ons land. Voortdurend toont schrijver ons de genese van het bestaande stelsel, wat zeer verhelderend werkt, en dan, volgens een vast schema, telkens het toepassingsgebied, de bijdragen, de uitvoeringsorganen, de voordelen, de sancties en de geschillen.

Titel II, die handelt over «Het professioneel risico», heeft Prof. Van Goethem voor zijn rekening genomen. Arbeidsongevallen en beroepsziekten worden hier behandeld. Het zijn onderwerpen, het eerste vooral, die aanleiding gegeven hebben tot voortdurende wijzigingen in de wetgeving en tot een zeer intense bewerking in de rechtspraak. De studie van Prof. Van Goethem geeft ons een merkwaardige synthese van al wat belang heeft op het gebied der arbeidsongevallen, een duidelijk overzicht van gestadige evolutie der wetgeving, een heldere uiteenzetting van de tegenwoordige stand van het recht en een bijzonder goede keus van rechtspraak, rijk en toch niet overladen, al wat essentieel is, zonder overbodige ballast.

In de titel III, gewijd aan «De sociale voorzorg» heeft ook nog Prof. Van Goethem het kapittel behandeld betreffende de hulp aan gebrekkigen en verminkten, terwijl de heer Leën het zo actueel en zo belangrijk hoofdstuk bewerkte aangaande de volkshuisvesting.

Het overige van het boek dat betrekking heeft op de «sociale diensten»: het sociaal dienstbetoon in zijn verschillende vormen, in de geneeskunde, bij het gerecht, in de opvoedkunde en eindelijk de sociale werkgeverssecretariaten is van de hand van de heer Geysen.

In een afzonderlijke titel behandelt de heer Geysen nog de internationale sociale wetgeving, waaraan onlangs nog Minister Troolet een belangrijk boek wijdde.

Dit alles wordt dan besloten met een bibliographisch overzicht, ook door de heer Geysen samengesteld, dat meer dan 80 blz. beslaat en dat een van de volledigste overzichten is van de literatuur over het sociale recht, uit alle landen, dat te onzer beschikking staat.

De lectuur van dit belangrijk boek doet in ons vele bedenkingen oprijzen. In de eerste plaats voelen wij grote waardering voor de grootse verwezenlijking van de auteurs, voor hun encyclopedische kennis van de stof en voor hun uitzonderlijke verdienste zoveel verscheidenheid op zo voortreffelijke wijze tot eenheid te hebben kunnen brengen. Dit is het ware kenmerk van degelijk wetenschappelijk werk.

Daarbij bekruipt ons echter ook een gevoel van onbehaaglijkheid wanneer ons hier thans zo zake-lijk de oneindige ingewikkeldheid van het in voege

zijnde stelsel onder ogen wordt gebracht. Dit stelsel schreeuwt om vereenvoudiging! En het is misschien een van de bijzonderste verdiensten van dit groot werk dat de auteurs ons hier in alle bijzonderheden het mechanisme hebben geschetst van het sociaal zekerheidsrecht zoals het zich heden ten dage in ons land voordoet, om daardoor bij te dragen tot het besef dat nog een grondige evolutie zal nodig zijn vooraleer deze tak van het recht werkelijk aan zijn doelstellingen zal beantwoorden.

In elk geval zal het werk van de heren Van Goethem, Leën en Geysen, — al mogen wij misschien wel wensen dat het spoedig zou verouderen —, een mijlpaal blijven van uitzonderlijke betekenis in de groei van een der jongste en belangrijkste takken der rechtswetenschap.

René Victor.

BALIELEVEN

CONFERENTIE DER JONGE BALIE TE MECHELEN

De Conferentie der Jonge Balie bij de Rechtbank van Eerste Aanleg te Mechelen hield op Zaterdagmiddag, 11 December 1954, hare plechtige feestzitting in het luisterrijk en historisch decor der «Troonzaal» van het Gerechtshof, voormalig paleis van Margareta van Oostenrijk.

De heer Voorzitter der Rechtbank, de heer Procureur des Konings, Mr. E. Ooms; lid van de Raad van het Verbond der Belgische Advocaten, de heer Stafhouder der Balie van Antwerpen, de heer Tricot, Arrondissementscommissaris, Mr. J. L. Smets, d.d. Burgemeester der stad Mechelen, Luitenant-Kolonel Jacobs, Plaatscommandant, alsmede verscheidene senatoren, magistraten en afgevaardigden der Zusterconferenties vereerden de Conferentie door hun aanwezigheid.

Met een welkomstgroet aan de talrijke genodigden werd de zitting geopend door Mr. J. Van de Werf, Voorzitter der Conferentie, die omringd was door de heer Stafhouder der Balie, Mr. H. Nobels, Mr. Herman Vanderpoorten, Ondervoorzitter, en Mr. Fr. Adriaenssens, Secretaris.

Vervolgens werd het woord verleend aan de heer Stafhouder die een roerende hulde bracht aan de dierbare nagedachtenis van wijlen de heer Stafhouder Carl De Cocq.

De heer René Dekkers, Professor aan de Universiteit te Gent en te Brussel, trad daarna op als spreker en behandelde als onderwerp: «150 Jaar Burgerlijk Wetboek». Bij het einde zijner zeer interessante en stijlvolle voordracht werd Professor Dekkers door het voltallig auditorium op een langdurig applaus onthaald.

Tot slot werden alle aanwezigen op een schitterende receptie genodigd.

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

TAALKUNDIGE KRONIJK

Albert DAUZAT: *Le Guide du bon Usage*. Les mots, les formes grammaticales, la syntaxe. — Paris, Librairie Delagrave, 1954, 8°, 222 blz. — Prijs: 290 Fr. fr.

La clarté du français impose des devoirs à ceux qui le parlent, plus encore à ceux qui l'écrivent: respecter la propriété des termes et surtout respecter la syntaxe

Albert Dauzat (blz. 16).

Wij hebben verleden jaar een boekbespreking gewijd aan « Difficultés et finesses de notre langue » door R. Georgin. Er werd geconstateerd dat taalzuivering ook onontbeerlijk is in Frankrijk. De toestand moet er heel kritiek zijn op dat gebied, aangezien Albert Dauzat op zijn beurt thans een alarmkreet heeft geslaakt.

Deze bekende taalkundige maakte zich o.a. heel verdienstelijk met zijn « Grammaire raisonnée de la langue française », waarin hij een bevredigende oplossing heeft gegeven aan menige moeilijkheid, die door andere grammatici heel voorzichtig omzeild werden.

In zijn jongste werk, « Le Guide du Bon Usage » vestigt hij onze aandacht op allerhande leemten en onnauwkeurigheden op taalgebied: *Bien écrire, ce n'est pas ce singulariser, Pourquoi le français est une langue claire?, l'impropriété des termes*, enz. Hij bespreekt het Franse woordgebruik, incorrecte uitdrukkingen en neologismen. In de rubriek « Les Anglicismes » trekt hij van leer tegen *Les faux anglicismes, les mauvais anglicismes* en bepleit hij *Les procédés de naturalisation*. Het gebruik van menig anglicisme, schrijft Dauzat, « constitue à la fois un outrage à la langue française et une impolitesse envers les lecteurs » (p. 2).

Hij weidt verder uit over *Temps et modes, syntaxe et locutions, « courtois et ses synonymes », l'euphémisme administratif, « bien vouloir » ou « vouloir bien », « je m'excuse » ou « excusez-moi »*.

We vermelden met veel voldoening het hoofdstuk *Nombres et genres*. Over dit onderwerp lezen we doorgaans weinig nieuws of belangrijks. Dauzat vermeldt echter allerlei bijzonderheden. Hij vraagt aandacht voor het geslacht van *œuvre, autostrade* enz. (90-91), *adjointe, chéfesse, peintresse, poétesse, doctoresse, ingénieur, professeur*. Qui aura le courage de donner l'exemple pour *ingénieure, professeure*?

Deze moderne taalkundige heeft alles op haren en snaren gezet om deze handleiding zo belangwekkend mogelijk uit te werken. Aan het onderwerp *Autour de l'Avocate* wijdt de heer Dauzat twee bladzijden. Zal hij er in slagen om aan dat woord burgerrecht te doen verlenen? Wij lezen bij hem na: « Un lecteur m'a signalé une invitation à une conférence de « Maître » N..., avocat, à la cour d'appel » = il s'aperçoit ensuite que ce maître avocat se prénomme Suzanne! (blz. 100).

Comment! Cinquante ans après l'admission des femmes au barreau on discute encore la légitimité d'avocate!... Si un féminin va de soi et aurait dû être accepté d'emblée, c'est celui d'avocat, qui se forme le plus régulièrement du monde: pourquoi avocate choquerait-il davantage que plate ou ingrate? (blz. 101).

* * *

De lezer kan uit hetgeen hierboven werd aangehaald, heel gemakkelijk besluiten dat de heer Albert Dauzat zich op een uitmuntende wijze van zijn taak als taalzuiveraar en taalcommentator heeft gekweten.

Hij houdt geen praatjes in 't honderd. Hij vermeidt

zich niet in psychologische taalkundige bespiegelingen, die vele leerzuchtigen vijandig stemmen tegen taalkundige lectuur of -studie.

Dauzat schrijft een gespierd en vloeiend Frans. In elk hoofdstuk treffen wij de denker aan. Op Dauzat is deze opmerking niet toepasselijk: Het wil mij voorkomen, dat sommige schrijvers te veel haast hebben om een zin behoorlijk af te maken. De geest van de tijd! Haast, haast, haast! (*Onze Taal*, Dec. 1954, n° 12, blz. 48).

Deze taaladvocaat geeft ons een handleiding met inhoud, met ideeën, waarmee we onze kennis van het Frans verfrissen en uitbreiden. Jaar en dag heeft hij aan dat boek gewrocht. In de kalmte en in de rust dijde het uit tot een werk, dat voor menigeen onder ons een vraagbaak is en zal blijven.

Albert Blonrock.

TIJDSCHRIFTEN

De Gemeentegids, n° 59 - November-December 1954

Prof. E. Verachtert: Beschaafd Nederlands en onze Plicht.

Politica Berichten, n° 4 - October 1954.

Z. Exc. P. H. Spaak: De Herbewapening van Duitsland. — Prof. Dr C. Van Gestel: De Unie van Mechelen en het Bevolkingsvraagstuk. — Dr E. De Jonghe: Het Liberalisme van Thomas Hill Green (1836-1882).

Advocatenblad, n°10 - December 1954.

Mr. D. Giltay Veth: In memoriam Holger Zahle. — Mej. Mr. B. Austeitzer: Het juridisch leven in de Verenigde Staten van Amerika, gezien door de bril van een Europees jurist (II, de rechterlijke inleiding). — Mr. T. J. Rupp: De pensioenregeling in het notariaat. — Mr. H. J. M. Gerlings: Democratie in de balie.

Arbitrale Rechtspraak, December 1954.

Rechtspraak.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, n° 4379 - 25 December 1954.

Prof. Mr. A. Pitlo: De candidaat-notaris 1904-1954 (II, slot). — K. Abma: De notariële schildwacht (V, slot). — Mr. K. N. Korteweg: Overzicht der Nederlandse Rechtspraak, Zakenrecht (II, slot). — Y. D. C. van Duyn: Rechterlijke en administratieve beslissingen inzake notariaat en fiscaal recht, Successiewet (III, slot).

Revue Pratique du Notariat Belge, 2381° livr. - novembre 1954.

R. Van Rollegheem: La loi du 1 décembre 1953 instituant des commissaires-reviseurs au sein des sociétés anonymes, des sociétés en commandite par actions et des sociétés coopératives.

Jurisprudence du Port d'Anvers: vol. 9 et 10.

Jurisprudence.

Revue de L'administration et du droit administratif de la Belgique, 12° livr. 1954.

Jurisprudence.

Recueil Dalloz de Doctrine de Jurisprudence et de Législation, 18 décembre 1954.

François Goré: Le transfert de la propriété dans les ventes de choses de genre. — André de Laubadère: La douleur morale devant les tribunaux administratifs. — J. L.: Les atteintes à la liberté du commerce et de l'industrie par les ententes économiques et les groupements professionnels. — Paul Guérin: L'emprise irrégulière sur la propriété par implantation d'ouvrages permanents au cours d'une occupation temporaire.